



RAPPORT

Collectieve Selfie #5 Cijfers en trends in de beeldende kunst

25 maart 2025

Berenschot en HTH Research

Berenschot

HTH
ARTS WORK POLICY
RESEARCH

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
DEEL 1: Algemene gegevens over de sector	
Hoofdstuk 1	9
Individuele kunstenaars	9
Hoofdstuk 2	16
Postacademische instellingen	16
Hoofdstuk 3	18
Instellingen voor hedendaagse beeldende kunst	18
Hoofdstuk 4	23
Galeries en kunstbeurzen	23
Hoofdstuk 5	30
Festivals	30
Hoofdstuk 6	31
Beeldende kunstmusea	31
Hoofdstuk 7	35
Algemene informatie over financiering in de beeldende kunst	35
DEEL 2: Verdiepende gegevens over werkenden	
Hoofdstuk 1	37
Profiel	37
1.1 Aantallen	37
1.2 Sekse	38
1.3 Leeftijd	39
1.4 Regio	40
1.5 Beroepsidentiteit	41
1.6 Conclusie	42
Hoofdstuk 2	43
Werkzaamheden	43
2.1 Binnen-buiten vakgebied	43
2.2 Arbeidspositie	45
2.3 Werkenden in musea	47
2.4 Conclusie	50
Hoofdstuk 3	51

Verdiensten	51
3.1 Persoonlijk inkomen	51
3.2 Huishoudensinkomen.....	52
3.3 Verdiensten naar werkkringen.....	53
3.4 Conclusie	55
Conclusie.....	56

Colofon

De Collectieve Selfie #5 Cijfers en trends in de beeldende kunst

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van:
BKNL met een financiële bijdrage van het Mondriaan Fonds en Platform ACCT

Auteurs

HTH Research

Henk Vinken

Hans Mariën

Bo Broers

Berenschot

Emma Hilde Fuchs

Hanna Marije Booij

Met dank aan

De begeleidingscommissie: Peter van den Bunder, Lydia Jongmans, Astrid Schumacher, Karsten Swaak, Marianne Versteegh (voorzitter) en Duygu Wijnen

ROA: Arnold Hendrikse

Maart 2025

Samenvatting

BKNL heeft sinds 2016 een aantal jaar op rij data van de sector Beeldende Kunst verzameld en gepubliceerd in de Collectieve Selfie. De Collectieve Selfie bundelt alle beschikbare gegevens over onder meer beeldend kunstenaars, moderne kunstmusea, postacademische en presentatie-instellingen, galeries en festivals. Deze verzameling van gegevens moet bijdragen aan gefundeerde analyses van het veld en goed overheidsbeleid. Nu, vijf jaar na de laatste editie, is het tijd voor een nieuwe Selfie. Deel 1 (algemene gegevens over de sector) is uitgevoerd door Berenschot en deel 2 (verdiepende gegevens over werkenden) door HTH Research.

Wat laat deze Selfie zien?

De Selfie geeft een beeld van ontwikkelingen in de sector en toont hoe het onderzoek naar deze sector ervoor staat. Dat wat beschikbaar was, is hier gebundeld: in deel 1 een compleet overzicht van een incompleet beeld, aangevuld met nieuw onderzoek naar kunstenaars in deel 2.

Sinds de laatste Selfie, die werd gepubliceerd in 2019, is het een en ander gebeurd. Niet in de laatste plaats heeft de pandemie plaatsgevonden en zichtbare sporen achtergelaten. Veel voorheen terugkerend onderzoek is onderbroken of gestopt en soms in een andere vorm weer opgepakt. Dat maakt het lastig om doorlopende lijnen te maken en ontwikkelingen aan te tonen. Bovendien is onderzoek dat wél is gedaan in covidthijd, weliswaar tekenend voor die periode, maar minder representatief voor de situatie nu. Ook zien we dat veel onderzoek onder de eigen achterban van de landelijke organisaties wordt gedaan, waardoor andere, vaak vernieuwende initiatieven niet vertegenwoordigd worden in dit type onderzoek. Meer structureel onderzoek naar de beeldende kunstsector is dan ook nodig. Nieuwe bewegingen, zoals verjonging van ondernemers, regionalisering en onderlinge samenwerkingen tussen instellingen en galeries, de verdere internationalisering en het effect van de vernieuwde honorariumrichtlijn voor kunstenaars zouden bijvoorbeeld ook in beeld moeten komen.

In dit rapport is geen informatie opgenomen over de (toegevoegde) waarde van beeld en beeldrechten. Hiervoor verwijzen wij naar de Satellietrekening Cultuur en Media van het CBS, het rapport 'Waarde van beeld, beeld van waarde' van de Federatie Beeldrechten en Stichting Pictoright, de auteursrechtenorganisatie voor visuele makers in Nederland.

Wat weten we nu wel als we alle bestaande informatie bij elkaar zetten?

Individuele kunstenaars

Er is een nieuwe lichterij kunstenaars in Nederland, waarover nieuw onderzoek is te vinden in deel 2 van deze Selfie. In de periode 2015-2023 zijn er per jaar rond de 15.000 à 16.000 beeldend kunstenaars in Nederland. Dat is 10% van het totale beroepssegment auteurs en kunstenaars. Het merendeel van de beeldend kunstenaars is vrouw. De laatste jaren is bijna 20% jonger dan 35 en slinkt de groep 35-55-jarigen. De grootste groep beeldende kunstenaars woont in het Westen van het land; 20% woont in Amsterdam. Een kwart van de alumni beeldende kunst noemt zich anderhalf jaar na afstuderen beeldend kunstenaar van beroep.

Beeldend kunstenaars hebben een kwetsbare arbeidspositie in de beeldende kunst: ze werken vaker buiten eigen vakgebied, bijna altijd als zelfstandige in de eerste werkkring en in loondienst in tweede werkkring. Een vijfde van de beeldende kunstenaars heeft een tweede werkkring en die is vaker buiten de culturele en creatieve sector.

Bijna alle beeldend kunstenaars hebben een persoonlijk inkomen tot 30.000 euro per jaar; bij alle beoefenaars van 'beeldende beroepen' (beeldend kunstenaars, grafische vormgevers en fotografen) en de totale groep 'creatieven' is dat de helft. Een op drie beeldend kunstenaars leeft in een huishouden met een gezamenlijk bruto besteedbaar inkomen tot 30.000 euro per jaar. Bij de andere 'beeldende' beroepsbeoefenaars is dat een op zes. Het percentage beeldend kunstenaars dat in de armste huishoudens leeft, daalt wel. Het maakt niet veel uit of beeldend kunstenaars een of meerdere werkkringen hebben: ze verdienen niet meer dan 30.000 euro op jaarbasis. Het gemiddelde persoonlijk inkomen en het gemiddelde huishoudensinkomens zijn bij de beeldend kunstenaars het laagst.

De Rijksoverheid stimuleert een klein deel van beeldende kunstenaars financieel via het Mondriaan Fonds o.a. via een regeling voor opdrachtgevers, presentaties in het buitenland, kunstenaars-honoraria bij tijdelijke tentoonstellingen en werkbeurzen. Ook is er met behulp van rijksgeld ondersteuning via advisering en leningen vanuit Cultuur-Ondernemen. Gemeenten helpen wel vaak indirect door middel van Makersfondsen, atelier- en broedplaatsenbeleid, e.d.

Postacademische instellingen

Postacademische instellingen die talentvolle kunstenaars begeleiden in de beeldende kunsten en de ruimte bieden hun kunstpraktijk verder te ontwikkelen na hun kunstopleiding, slaan de handen ineen, als het gaat om monitoring, om (op een later moment) gegevens aan deze Selfie toevoegen. Vier organisaties ontvangen een meerjarige OCW-subsidie 2025-2028 in de culturele basisinfrastructuur als zogeheten BIS-instelling.

Instellingen voor hedendaagse beeldende kunst

De instellingen voor hedendaagse beeldende kunst, voorheen presentatie-instellingen genoemd (instellingen zonder eigen collectie) en door het Mondriaan Fonds 'kunstpodia' genoemd, zijn minder goed in beeld als het gaat om onderzoek. Het laatst bekende onderzoek is gebaseerd op een steekproef uit 2023. En dat is jammer, want zij spelen een belangrijke rol in het aanjagen van kunstproductie, door opdrachtgeverschap aan kunstenaars en het bieden van een podium. 97 van hen zijn lid van De Zaak Nu.

We zien dat de middelen voor dit type organisaties in de basisinfrastructuur zijn toegenomen, het gaat thans om een OCW-subsidie aan zes BIS-instellingen. Voorts kunnen we constateren dat het Mondriaan Fonds een belangrijke rol speelt via de meerjarige ondersteuning van 44 instellingen. Maar we zien ook dat de vraag structureel groter is dan de beschikbare middelen. De 36 gemeenten met een decentralisatie-uitkering beeldende kunst delen in principe de financiële verantwoordelijkheid voor deze instellingen met de Rijksoverheid, maar actuele gegevens ontbreken. Ook de ondersteunende instellingen zouden in onderzoek beter belicht kunnen worden.

Galeries en kunstbeurzen

De ongeveer 450 galeries, die deels zijn aangesloten bij de Nederlandse Galerie Associatie (NGA), hebben een sterke ontwikkeling naar online verkoop doorgemaakt en de algehele kunstverkoop groeit. Mede dankzij de kunstkoopregeling van het Mondriaan Fonds, die op dit moment inactief is. Er zijn negen galeries die louter online verkopen. Kopers kopen gemiddeld vaker een kunstwerk en er zijn waren meer 'instappers' die voor een wat lager bedrag kunst kochten. Naar verwachting verschijnt in de loop van 2025 een actualisatie van de NGA op deze gegevens en worden die op een later moment toegevoegd aan deze Selfie. Overheden subsidiëren galeries niet rechtstreeks. Voor zover bekend zijn er 15 kunstbeurzen en een Vereniging Nederlands Kunstbeurzen.

Festivals

Actuele informatie over de beeldende kunstfestivals is niet beschikbaar gebleken. De laatst bekende gegevens uit 2019 tonen 100 festivals. Gelukkig stelt het Mondriaan Fonds wel middelen beschikbaar voor festivals die een plek bieden aan beeldende kunst. Deze gegevens zijn opgenomen in deze Selfie, maar we pleiten ervoor de festivals weer beter in kaart te brengen. Ook wat de bijdragen door gemeenten betreft. Want juist op dit soort plekken ontstaan vernieuwingen richting het publiek.

Beeldende kunstmusea

Voor de musea hebben we dankbaar gebruik kunnen maken van de Museumcijfers van de Museumvereniging, een jaarlijks terugkerend cijfermatig onderzoek. In afstemming met het Mondriaan Fonds en de Museumvereniging hebben we een selectie van 61 kunstmusea opgesteld (zie bijlage), op basis waarvan het cijfermateriaal is geanalyseerd. We zien bij deze kunstmusea dat het publiek in omvang weer bijna terug is op het niveau van voor de pandemie, maar we zien daarbij wel een verandering in de samenstelling. De kunstmusea doen het financieel steeds beter; subsidies nemen toe en eigen inkomsten nog veel meer. Tegelijkertijd zijn de lasten mee gestegen, dus de situatie blijft broos voor deze musea.

Er is een redelijke stabiele ontwikkeling in de werkgelegenheid bij de beeldende kunstmusea. Na de pandemie steeg de werkgelegenheid op bijna alle fronten. De inzet van 'overige bezoldigden' (zoals ingehuurde zelfstandigen) in de beeldende kunstmusea blijft wel achter.

De Rijksoverheid richt zich niet specifiek op beeldende kunstmusea. OCW subsidieert op basis van de Erfgoedwet 26 musea met een zogeheten wettelijke taak. Daarnaast ontvangen 12 regionale musea BIS-subsidie voor hun publieksactiviteiten. Ook zijn er bijdragen vanuit een aantal departementen voor themamusea en vanuit het Mondriaan Fonds voor presentaties door kleinere musea. Gemeenten zijn relevante subsidiënten voor beeldende kunstmusea.

Slotsom

Al met al zien we dat de beeldende kunstsector kwetsbaar is en het nog altijd niet breed heeft, maar het geheel van kunstenaars, opleidingen, galleries, instellingen voor hedendaagse beeldende kunst en kunstmusea vormt nog steeds wel een fijnmazig netwerk verspreid over het hele land.

DEEL 1

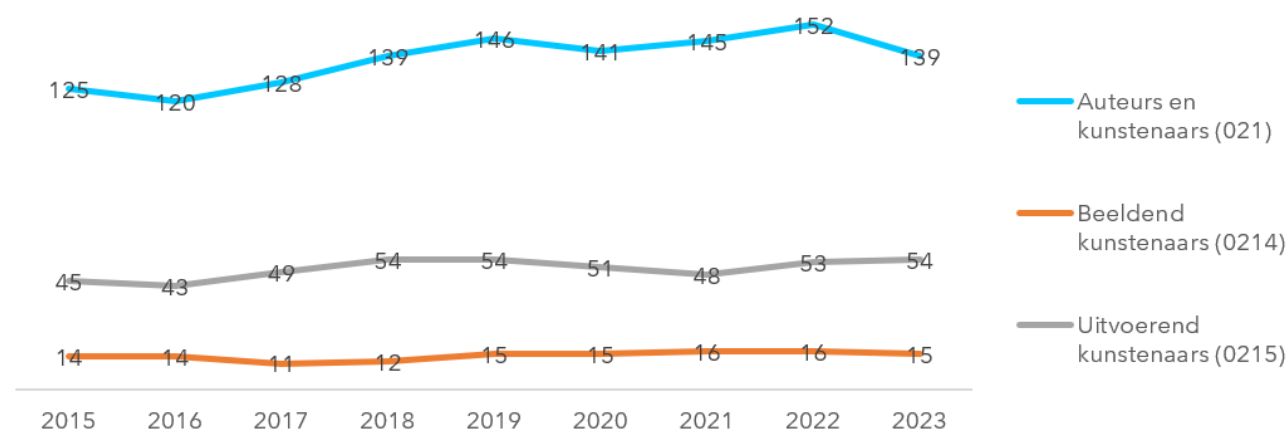
Algemene gegevens over de sector

HOOFDSTUK 1

Individuele kunstenaars

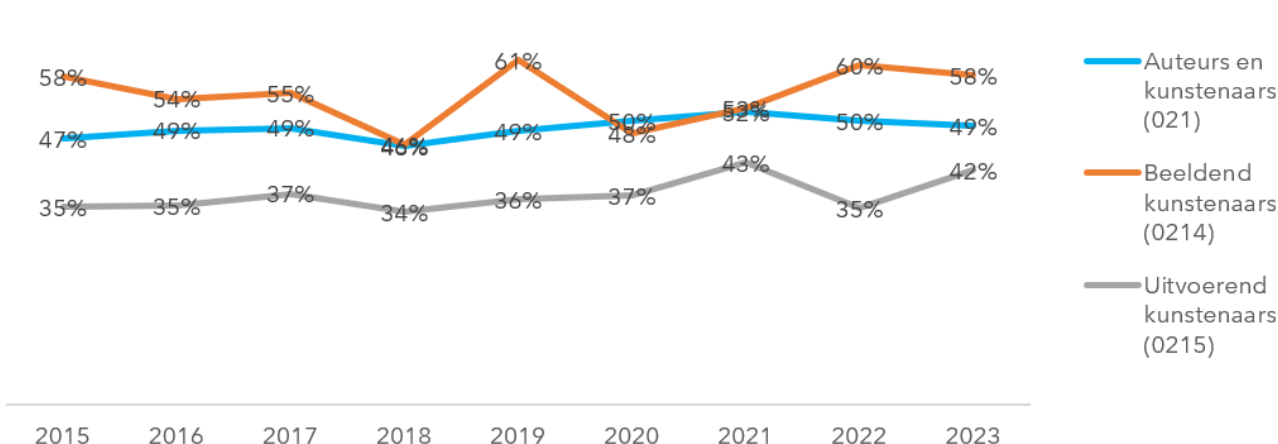
In deel 2 van deze Selfie gaan we uitgebreider in op de positie van beeldend kunstenaars, maar hier delen we vast de hoofdlijnen: er blijft nieuwe aanwas ontstaan, de doelgroep wordt jonger en het merendeel is vrouw. De kunstenaars zijn goed verspreid over heel Nederland. Veel alumni beeldende kunst zijn buiten het eigen vakgebied aan het werk. Maar een kwart van hen noemt zich beeldend kunstenaar van beroep. De inkomenspositie is zwak en verbetert nauwelijks, anders dan bij andere werkenden in de sector. Het CBS telt 15.000 beeldende kunstenaars in Nederland. Het Mondriaan Fonds biedt stimulansen via subsidies, onder andere voor opdrachten en presentaties in het buitenland.

Figuur 1: Aantal beroepsbeoefenaars 2015-2023 in de hoofd beroepsgroep Auteurs en kunstenaars (021) en deelberoepsgroepen beeldend en uitvoerend kunstenaars (x 1000)



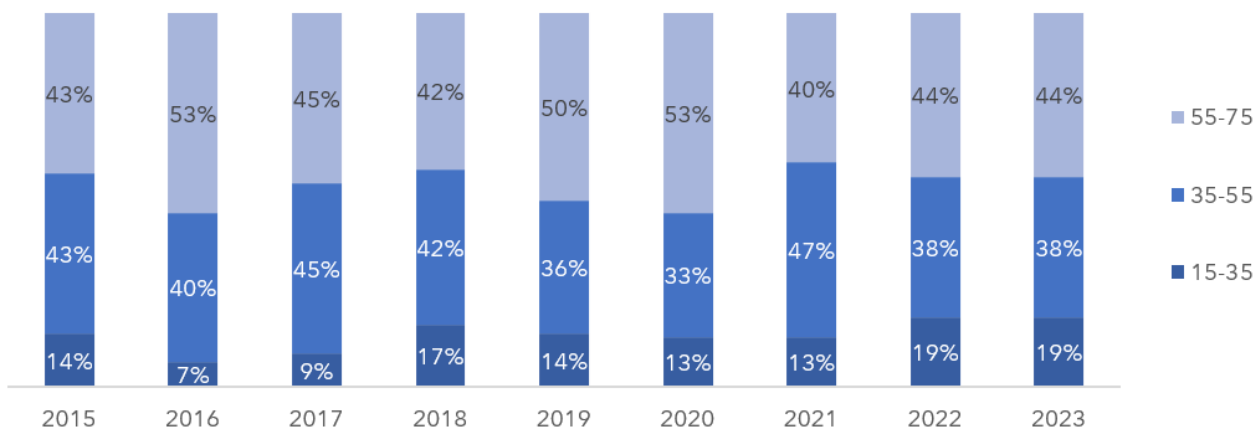
Bron: CBS Statline. Laatste gewijzigd 14 november 2024

Figuur 3: Vrouwen in de beroepsgroepen Auteurs en kunstenaars (%)



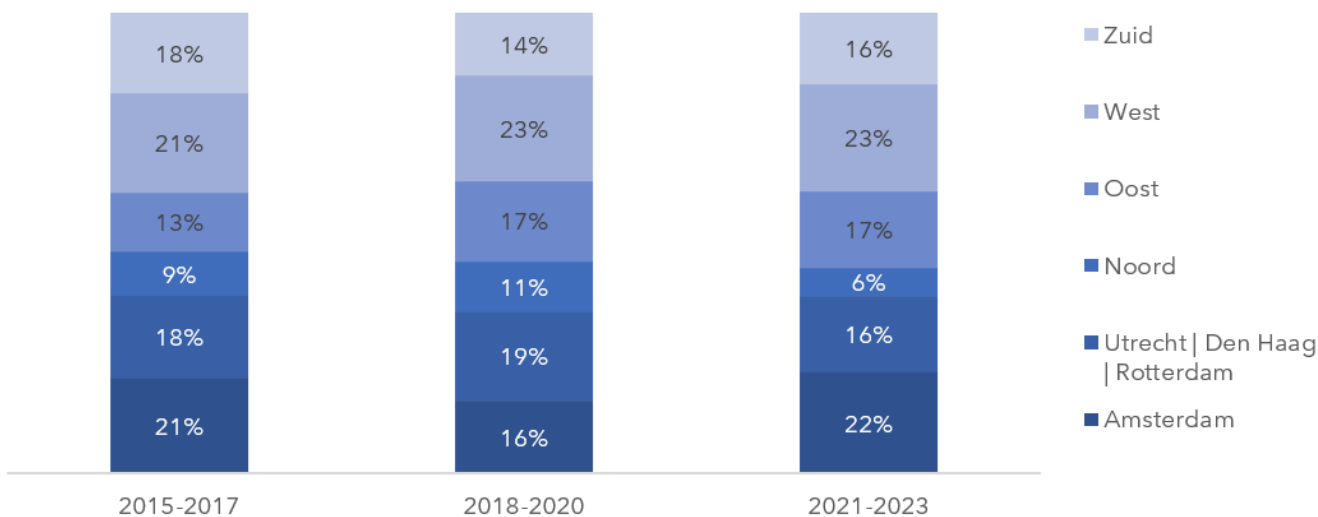
Bron: CBS microdata, Enquête Beroepsbevolking (EBB)

Figuur 5: Leeftijdverdeling bij beeldend kunstenaars



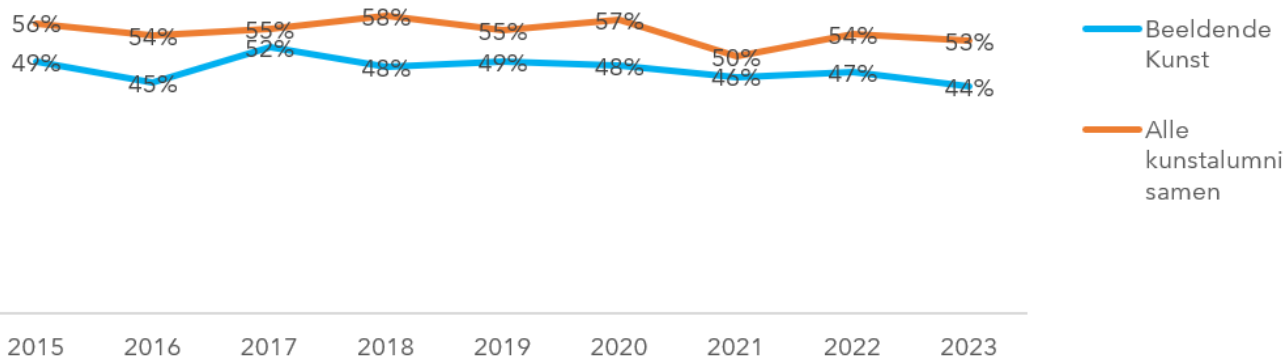
Bron: CBS Statline. Laatste wijziging 14 november 2024.

Figuur 6: Beeldend kunstenaars naar regio woonplaats (%)



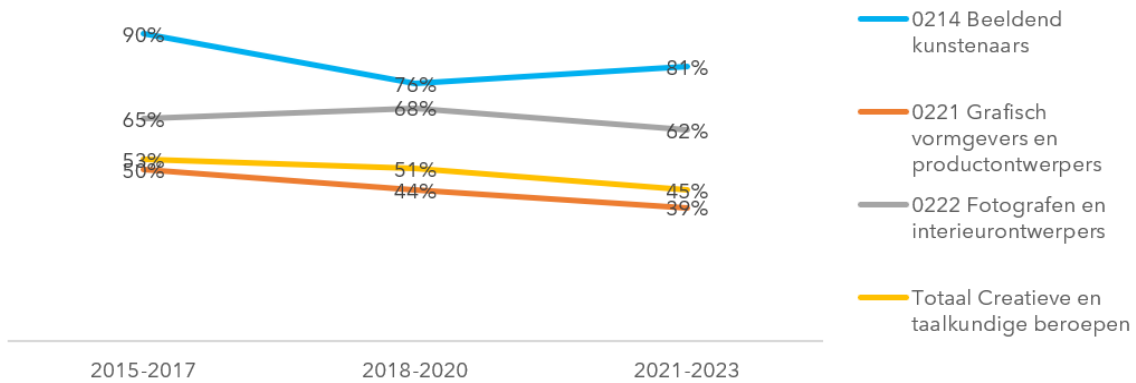
Bron: CBS-microdata, Enquête Beroepsbevolking (EBB)

Figuur 9: Alumni beeldende kunst en alle kunstalumni samen die alleen BINNEN eigen vakgebied werken (%)



Bron: ROA Maastricht University, maatwerk

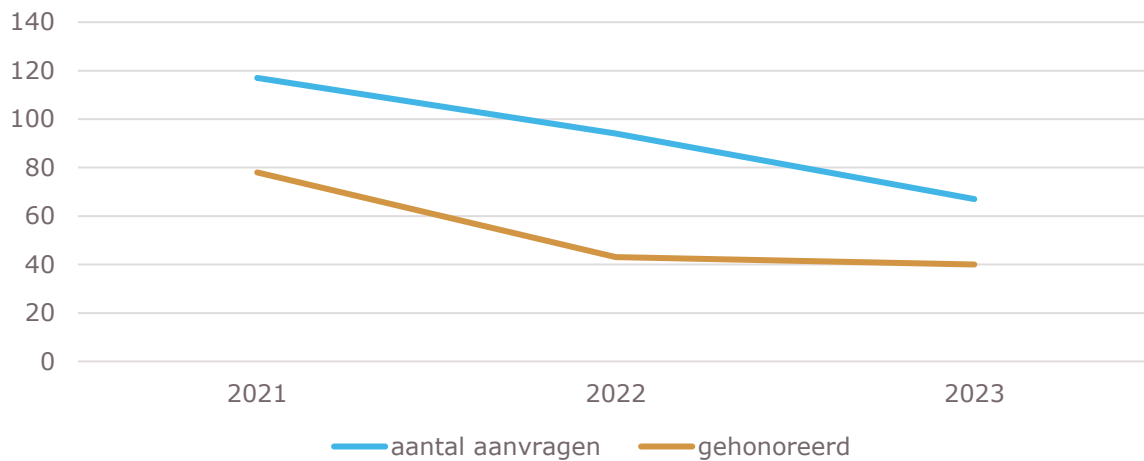
Figuur 20: Persoonlijk inkomen tot 30.000 euro per jaar naar beroepsgroepen (%)



Bron: CBS-microdata; variabele INPPERSINK_KL, eigen bewerking

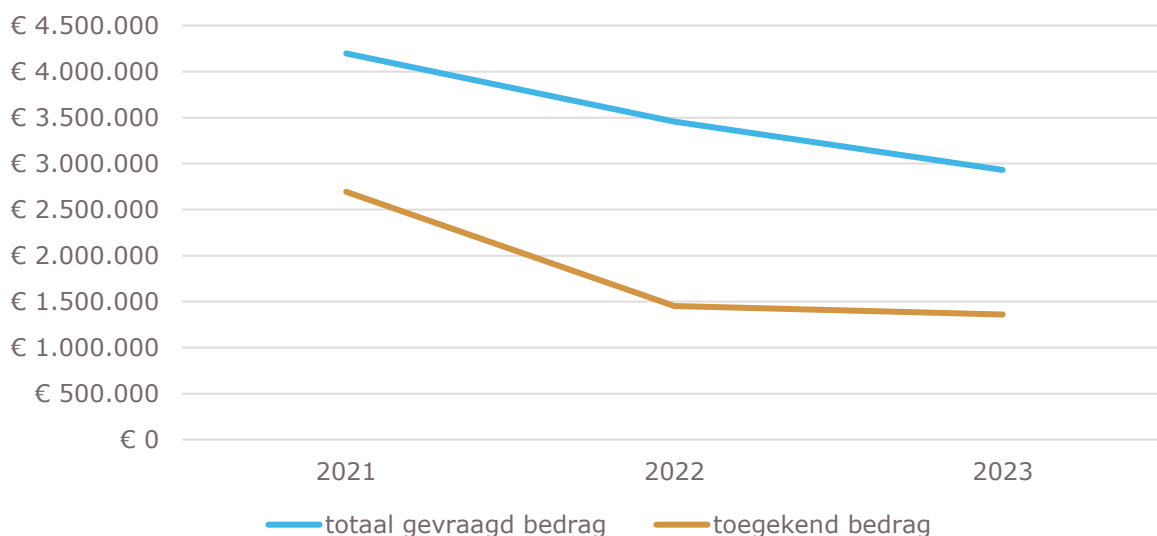
Bron (alle voorgaande grafieken): HTH Research, 2025.

1.1a Nieuwe opdrachten aan beeldend kunstenaars via de Kunst Opdracht-Regeling in aantallen (Mondriaan Fonds)



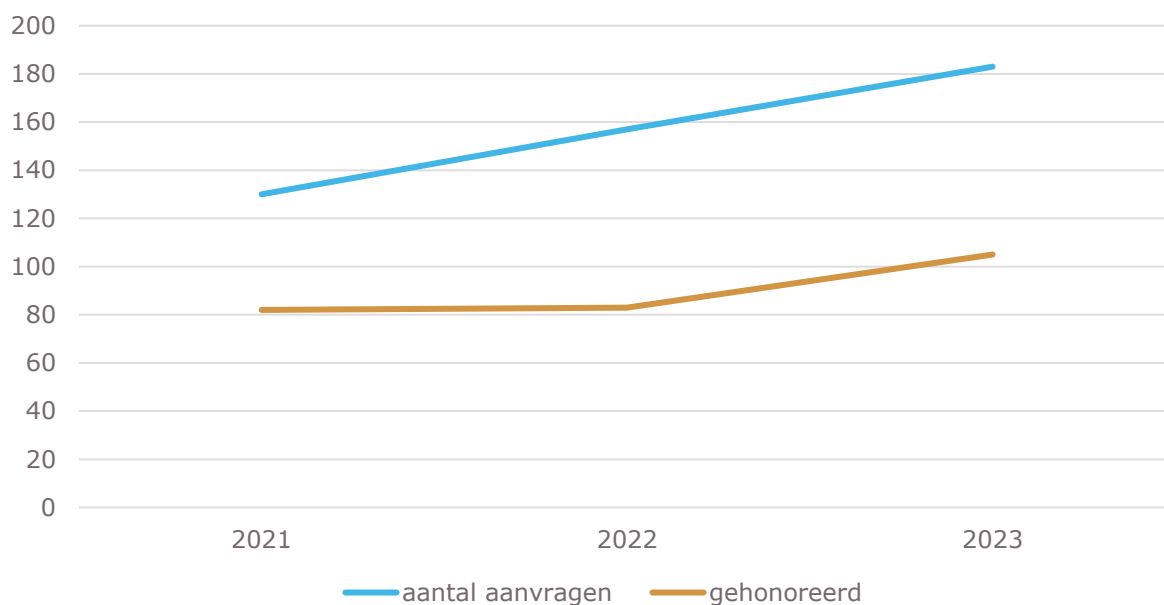
Bron: Mondriaan Fonds jaarverslag 2021, 2022 en 2023.

1.1b Nieuwe opdrachten aan beeldend kunstenaars via de Kunst Opdracht-Regeling in euro's (Mondriaan Fonds)



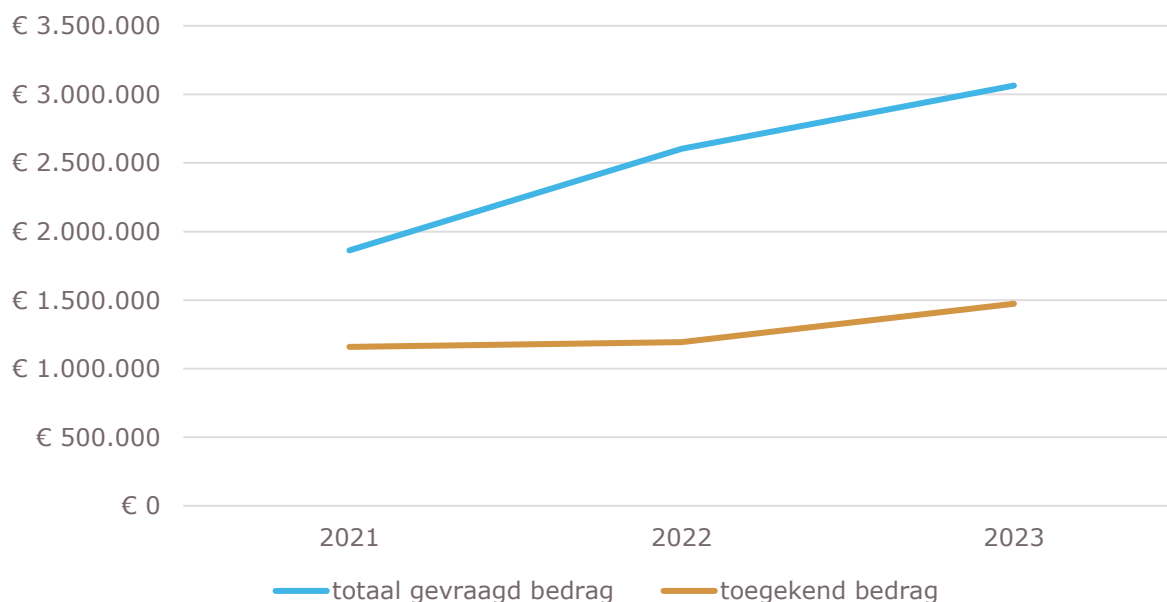
Bron: Mondriaan Fonds jaarverslag 2021, 2022 en 2023.

1.2a Kunstenaars die hun werk in het buitenland konden presenteren door middel van de Kunst Presentatie Internationaal-regeling in aantallen (Mondriaan Fonds)



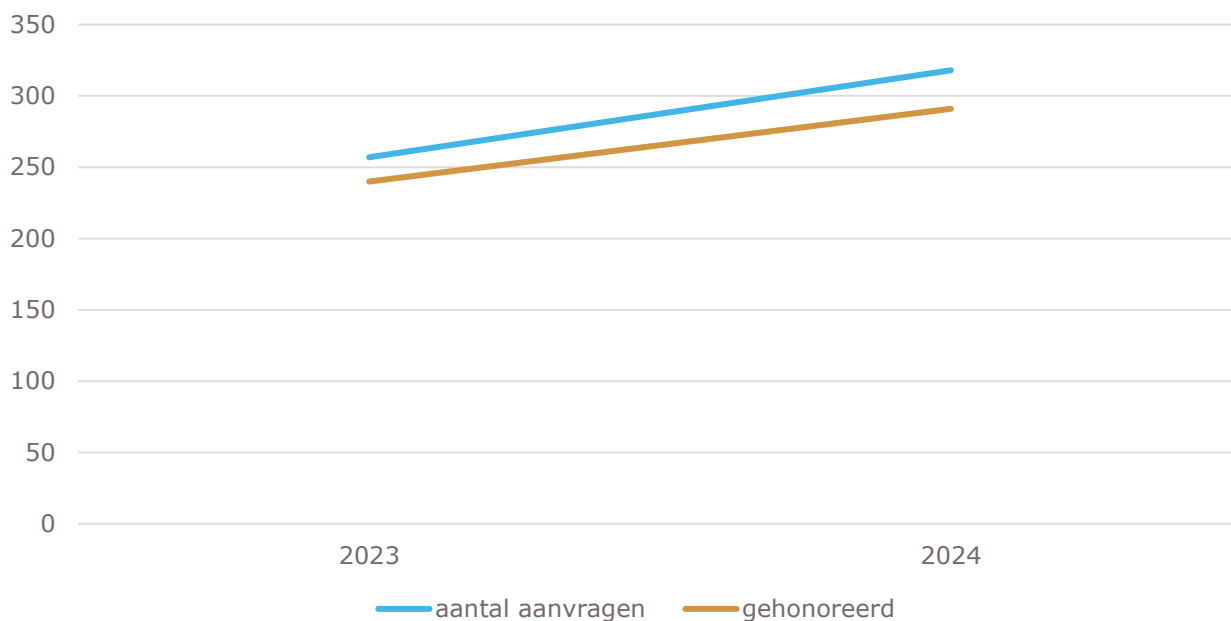
Bron: Mondriaan Fonds jaarverslag 2021, 2022 en 2023.

1.2b Kunstenaars die hun werk in het buitenland konden presenteren door middel van de Kunst Presentatie Internationaal-regeling in euro's (Mondriaan Fonds)



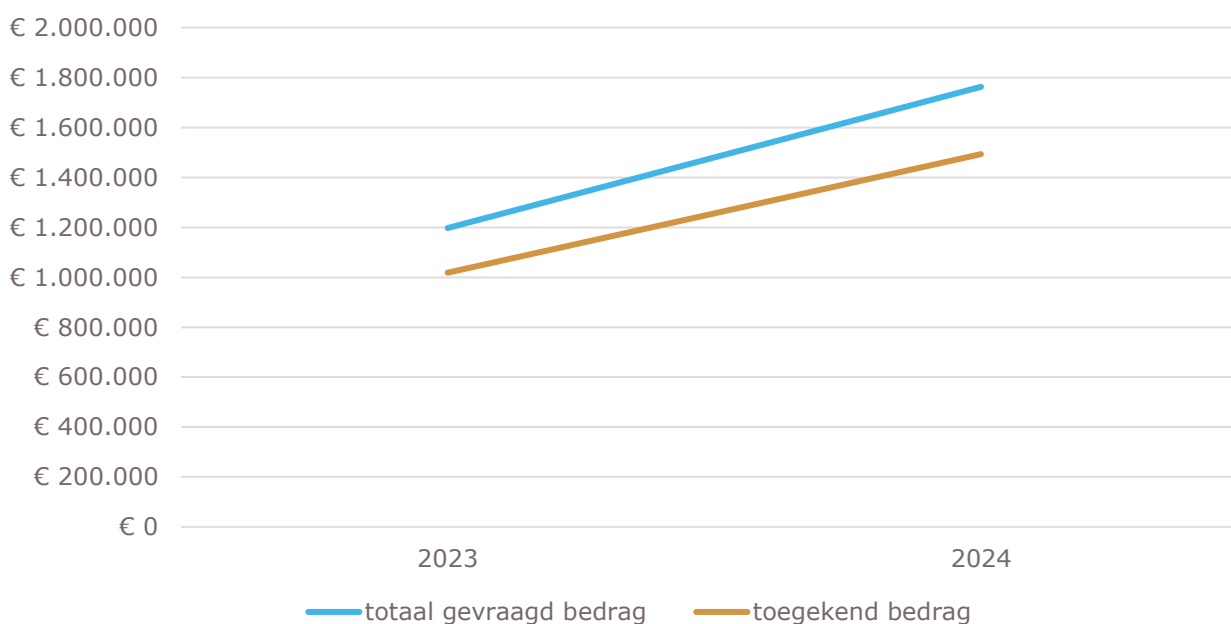
Bron: Mondriaan Fonds jaarverslag 2021, 2022 en 2023.

1.3a Gebruik van de regeling Kunstenaarshonorarium in aantallen (Mondriaan Fonds)



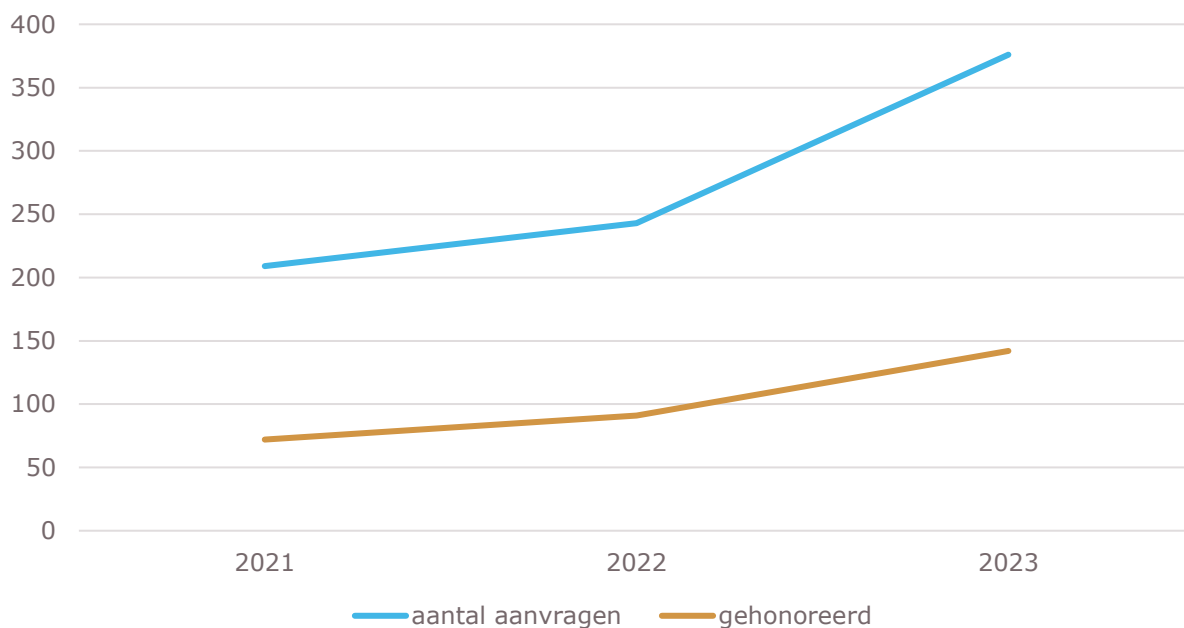
Bron: Mondriaan Fonds jaarverslag 2023 en 2024.

1.3b Gebruik van de regeling Kunstenaarshonorarium in euro's (Mondriaan Fonds)



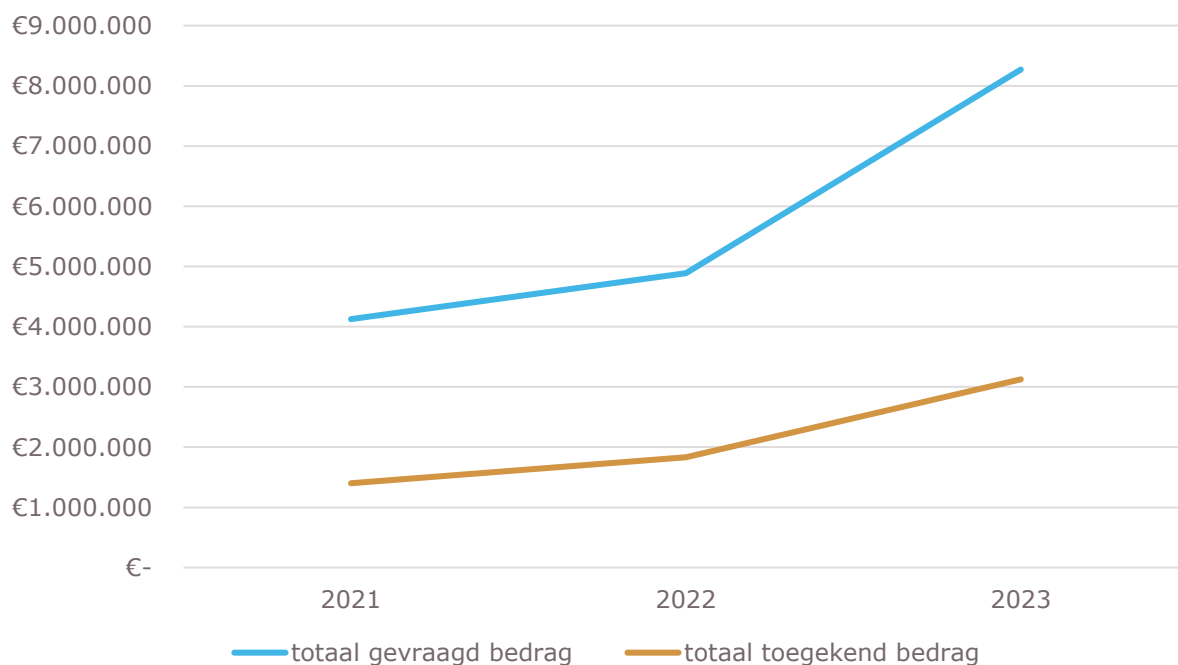
Bron: Mondriaan Fonds jaarverslag 2023 en 2024.

1.4a Werkbeurzen voor beeldend kunstenaars die 1 tot 4 jaar werkzaam zijn in aantallen (Mondriaan Fonds)



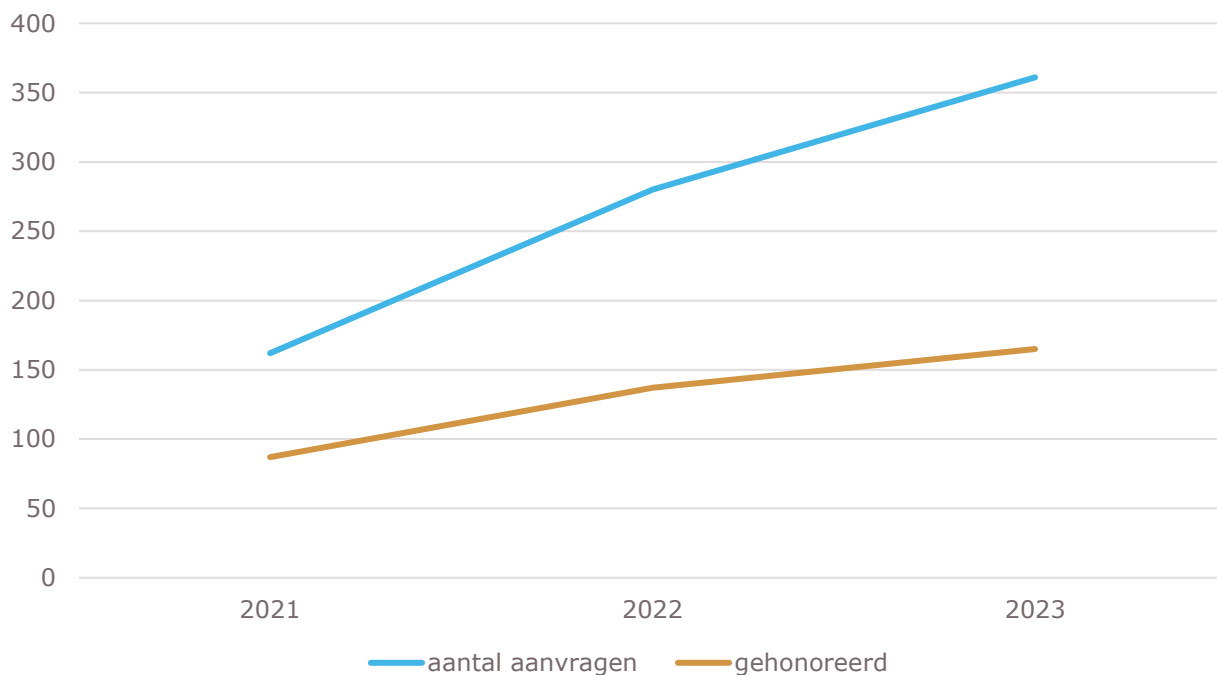
Bron: Mondriaan Fonds jaarverslag 2021, 2022 en 2023.

1.4b Werkbeurzen voor beeldend kunstenaars die 1 tot 4 jaar werkzaam zijn in euro's (Mondriaan Fonds)



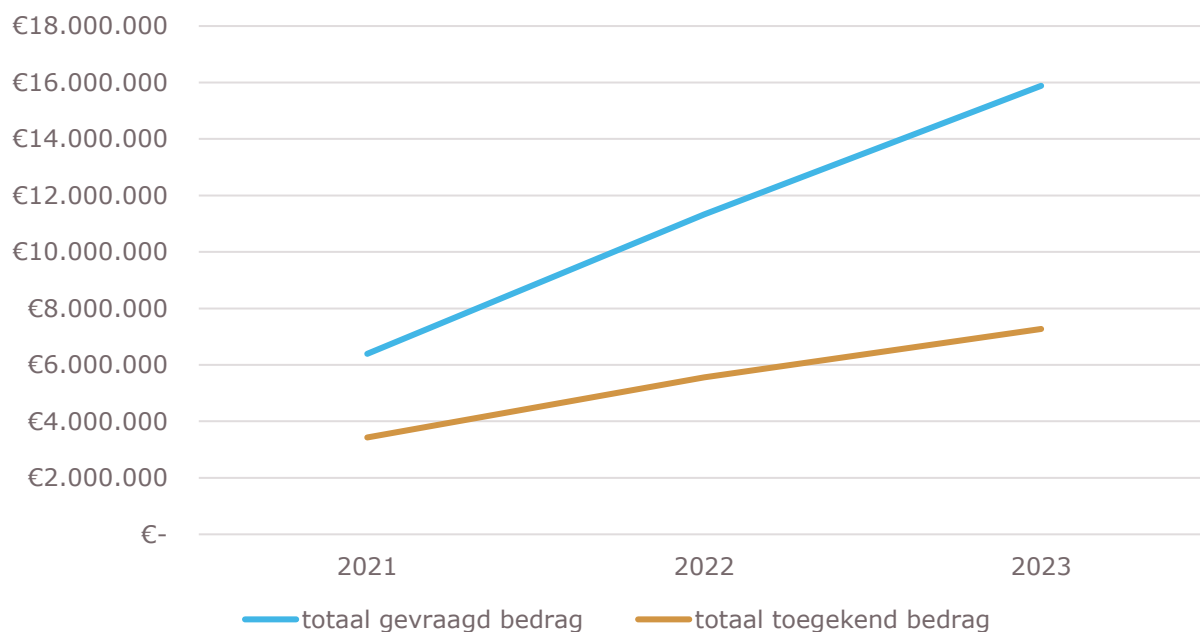
Bron: Mondriaan Fonds jaarverslag 2021, 2022 en 2023.

1.5a Werkbeurzen voor beeldend kunstenaars die 4 jaar of langer werkzaam zijn in aantallen (Mondriaan Fonds)



Bron: Mondriaan Fonds jaarverslag 2021, 2022 en 2023.

1.5b Werkbeurzen voor beeldend kunstenaars die 4 jaar of langer werkzaam zijn in euro's (Mondriaan Fonds)



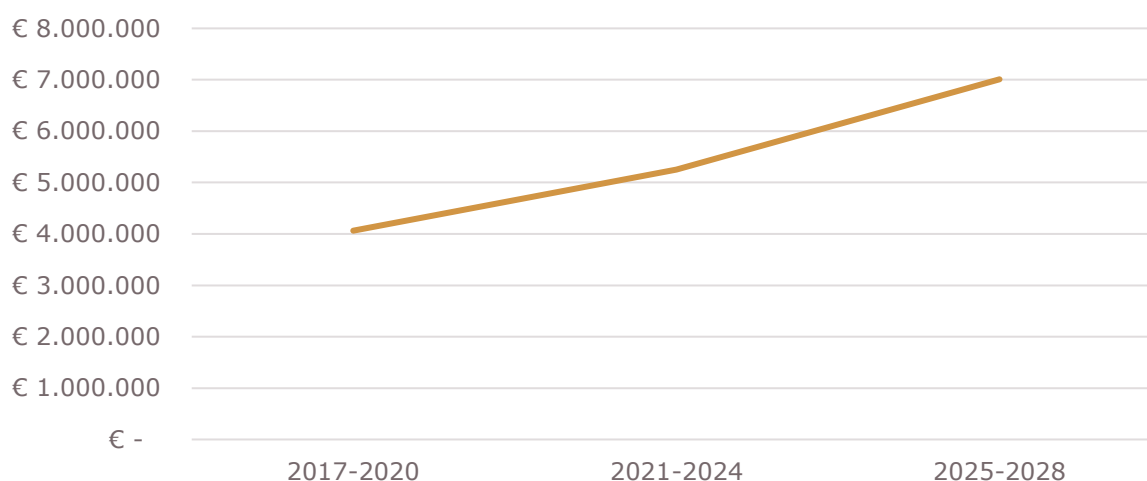
Bron: Mondriaan Fonds jaarverslag 2021, 2022 en 2023.

HOOFDSTUK 2

Postacademische instellingen

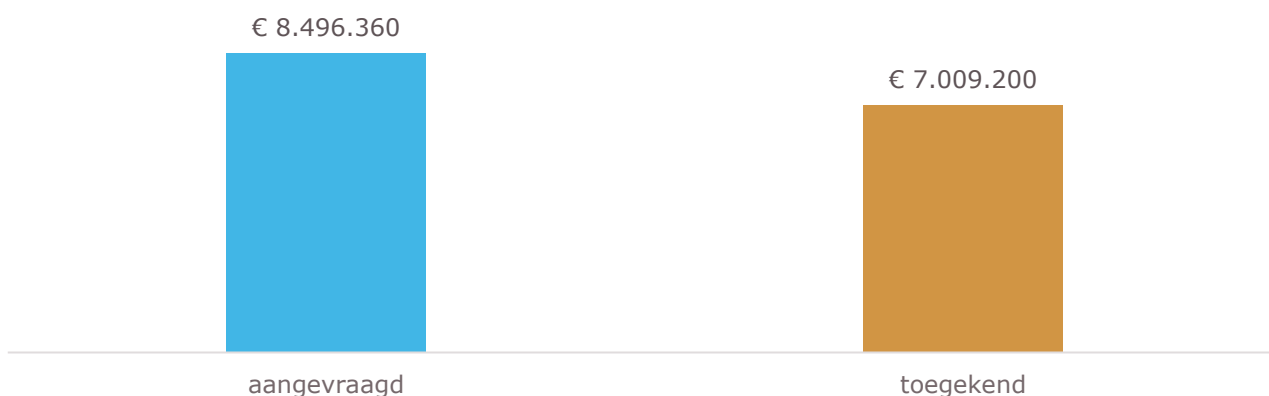
Er zijn in deze nieuwe cultuurplanperiode vier postacademische instellingen in Nederland, waarvan twee in Amsterdam, een in Oisterwijk en een in Maastricht. Ze hebben verschillende profielen en hebben een belangrijke rol in het begeleiden van talent. Ze bieden beeldend kunstenaars de ruimte zich verder te ontwikkelen na hun kunstopleiding. Op dit moment is er geen informatie over deze instellingen beschikbaar anders dan financiering van het Rijk, maar ze hebben aangekondigd gegevens te verzamelen om op een later moment aan deze Selfie toe te voegen.

2.1 Rijksuitgaven aan postacademische instellingen



Bron: Ministerie van OCW / Cultuursubsidie.nl.

2.2 Rijksuitgaven aan postacademische instellingen (2025-2028)



Bron: Ministerie van OCW / Cultuursubsidie.nl.

Postacademische instellingen 2025



HOOFDSTUK 3

Instellingen voor hedendaagse beeldende kunst

De instellingen voor hedendaagse beeldende kunst zijn instellingen die zich primair richten op de platform & presentatie, onderzoek & ontwikkeling, productie en (inter)nationaal netwerk van(uit) de hedendaagse beeldende kunst, zonder beheer- en behoudsfunctie. De instellingen functioneren als de research & development van de beeldende kunstsector, en geven nieuw talent en mid-career kunstenaars een podium.

Het Ministerie van OCW hanteert nog de term presentatie-instellingen. Bij het Mondriaan Fonds worden deze instellingen Kunstpodia genoemd. Wij houden in deze selfie 'instellingen voor hedendaagse beeldende kunst aan', in lijn met De Zaak Nu die de belangen van deze instellingen behartigt.

We zien dat middelen voor dit type instellingen in de basisinfrastructuur zijn toegenomen en dat het Mondriaan Fonds ook een belangrijke rol speelt, maar dat de vraag structureel groter blijft dan de beschikbare middelen. Ook voor de instellingen voor hedendaagse beeldende kunst geldt namelijk dat onder meer de kosten voor huisvesting en personeel fors zijn gestegen, dus dat overheidsinvesteringen hard nodig blijven.

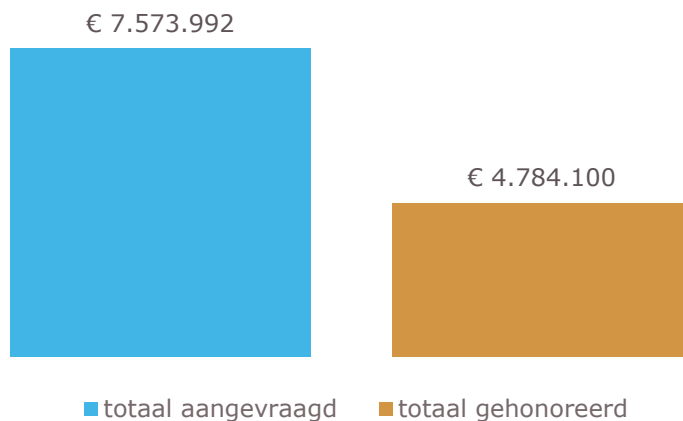
In het 'Onderzoeksverslag evaluatie en herijking richtlijn functie- en loongebouw' door de bureaus SiRM en PPMC van 2023 is op basis van een steekproef het volgende gemeld over de toen 91 instellingen. In totaal bedraagt de omzet van de sector in 2022 bijna € 65 mln. Dat is gemiddeld € 710.000 per instelling. Het leeuwendeel van de organisaties behoort tot de categorie kleine instellingen met een omzet tot € 250.000,-. De totale personeelssterkte bedroeg naar schatting 699 fte in 2022 tegen 598 in 2019 en is daarmee flink gestegen. Met ingang van de subsidieperiode 2021-2024 hebben de instellingen zowel meer personeel in loondienst als meer zzp'ers ingezet. Personeel in loondienst vormde in 2022 de grootste groep werkenden (51%), gevolgd door zzp'ers (27%), en stagiairs en vrijwilligers (22%).

De gegevens in deze Selfie worden op een later moment aangevuld met nieuw onderzoek van de Zaak Nu. Deze vereniging heeft in 2025 97 instellingen als lid, waaronder postacademische en ontwikkelinstellingen.

Instellingen hedendaagse beeldende kunst 2025

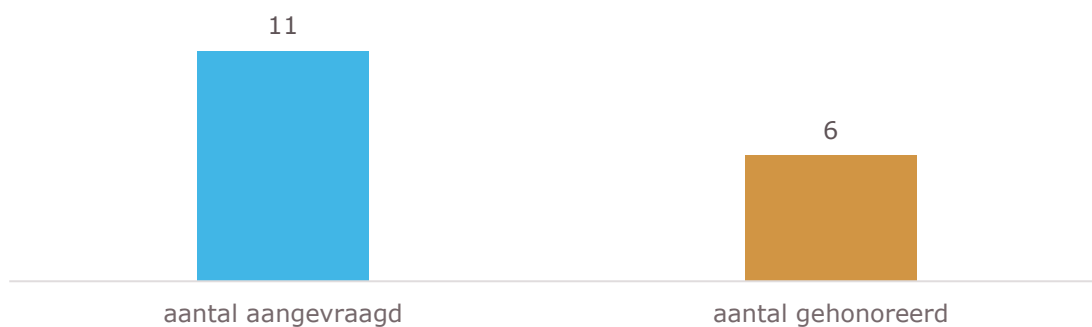


3.1a Aanvragen en honoreringen instellingen voor hedendaagse kunst in euro's (BIS, 2025-2028)



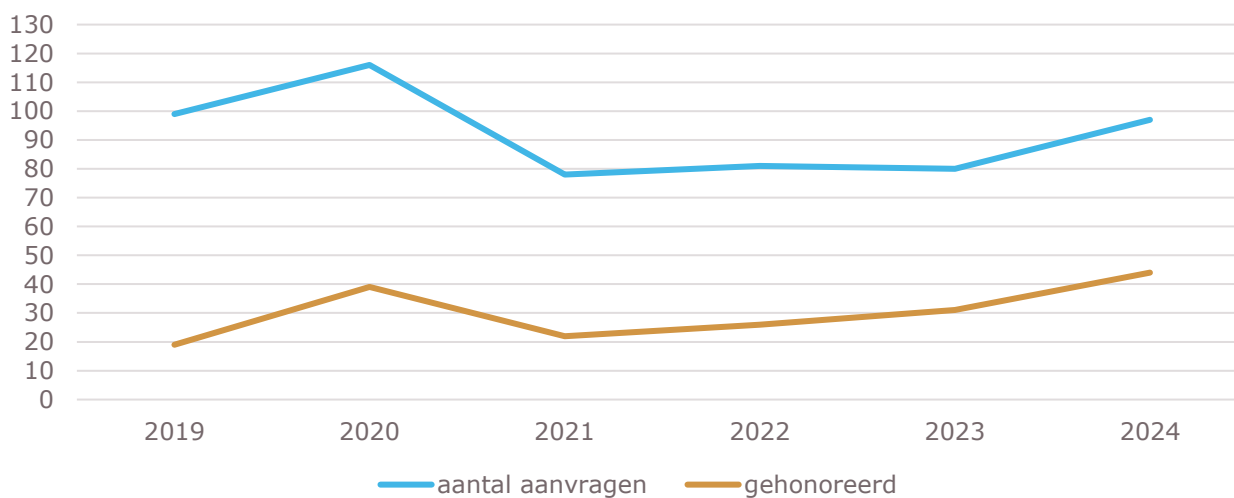
Bron: Ministerie van OCW / Cultuursubsidie.nl. Bedragen per jaar.

3.1b Aanvragen en honoreringen instellingen voor hedendaagse kunst in aantallen (BIS, 2025-2028)



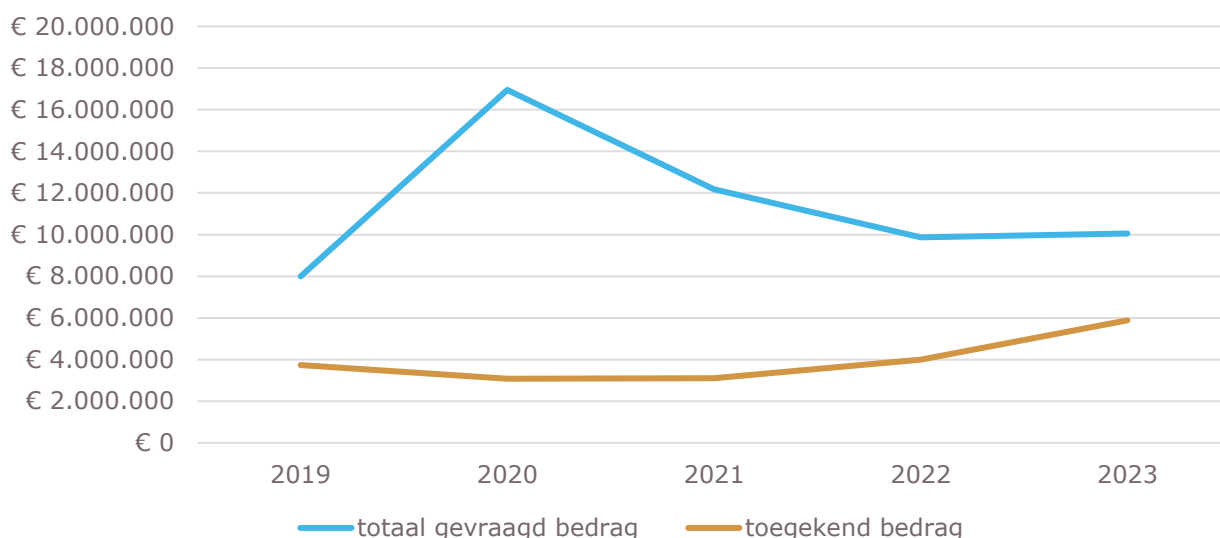
Bron: Ministerie van OCW / Cultuursubsidie.nl.

3.2a Programma's Kunstpodia in aantallen (Mondriaan Fonds)



Bron: Mondriaan Fonds jaarverslag 2019, 2020, 2021, 2022, 2023 en 2024.

3.2b Programma's Kunstpodia in euro's (Mondriaan Fonds)



Bron: Mondriaan Fonds jaarverslag 2019, 2020, 2021, 2022 en 2023. NB. Deze bedragen zijn per jaar.

De middelen van het Mondriaan Fonds zijn met de extra middelen van Ministerie van OCW voor fair pay gestegen in 2024 ten opzichte van voorgaande jaren. Opvallend is de forse stijging in het totaalbedrag aan aanvragen van circa 10 mln. (2023) naar circa 90 mln. (2024). Dit is te verklaren omdat instellingen in één keer voor twee of vier jaar hebben aangevraagd, zie voor meer informatie www.mondriaanfonds.nl.

De onderliggende verdelingssystematiek binnen de regeling Programma's Kunstpodia is veranderd. Voor een indruk van deze verdelingssystematiek toont onderstaande tabel de uitsplitsing van de aanvragen en reserveringen in 2024.

Kunstpodium Breed betreft een bijdrage van € 450.000 per jaar, voor 4 kalenderjaren.

Kunstpodium Basis betreft een bijdrage van € 250.000 per jaar, eveneens voor 4 kalenderjaren.

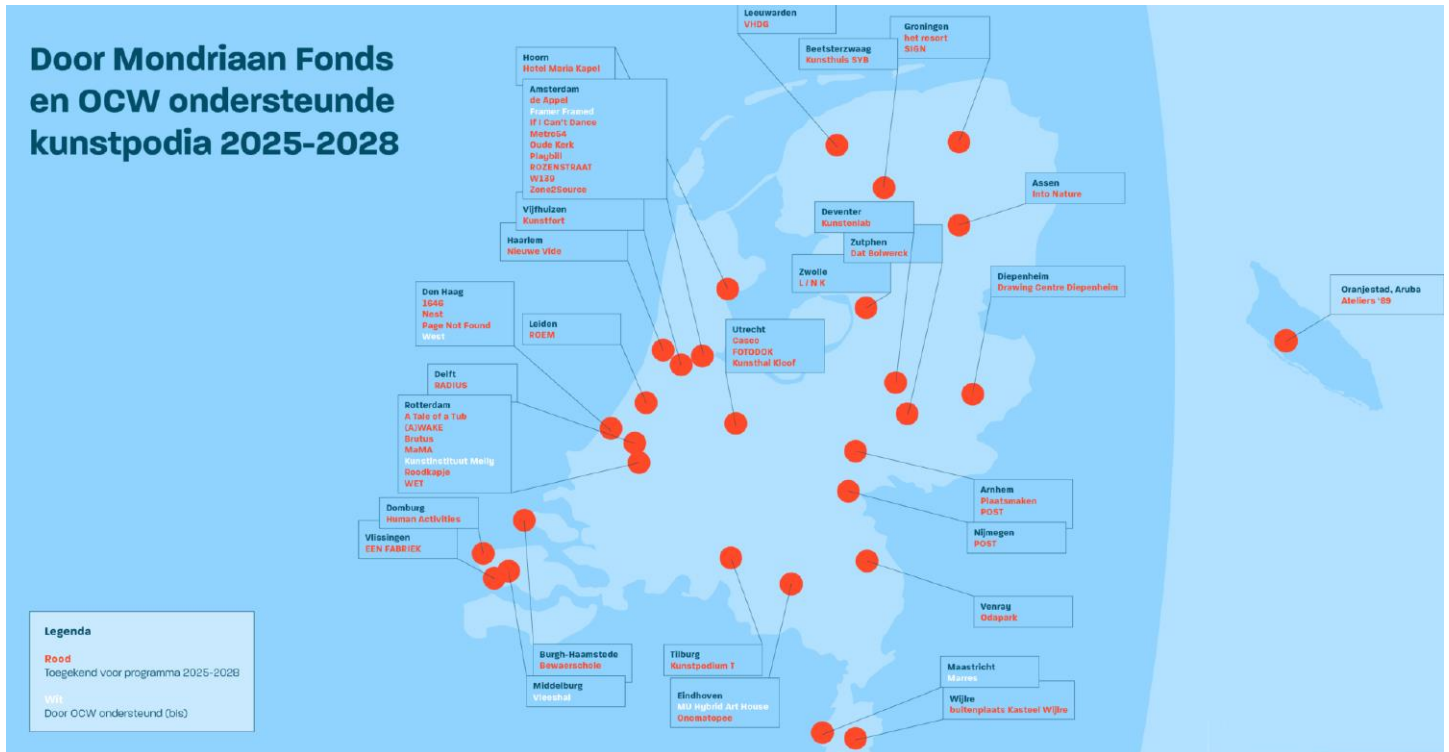
Kunstpodium Start betreft een bijdrage van € 50.000 per jaar, voor 2 kalenderjaren.

Categorie regeling	Aantal aanvragen	Som van aangevraagd bedrag
Kunstpodium Breed	14	€ 25.200.000
Kunstpodium Basis	65	€ 60.300.000
Kunstpodium Start	18	€ 1.800.000
Eindtotaal	97	€ 87.300.000

Bron: Mondriaan Fonds jaarverslag 2024. NB. de bedragen zijn per 2 of per 4 jaar berekend.

Categorie regeling	Aantal reserveringen	Som van gereserveerd bedrag
Kunstpodium Breed	5	€ 9.000.000
Kunstpodium Basis	32	€ 28.8000.000
Kunstpodium Start	7	€ 700.000
Eindtotaal	44	€ 38.500.000

Bron: Mondriaan Fonds, 2025. NB. de gereserveerde bedragen zijn per vier jaar berekend.



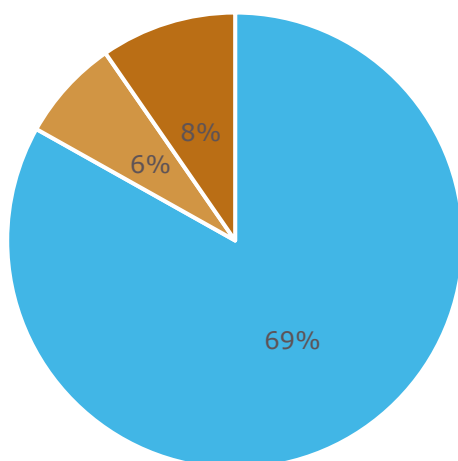
Bron: aangeleverd door Mondriaan Fonds, 2025.

HOOFDSTUK 4

Galeries en kunstbeurzen

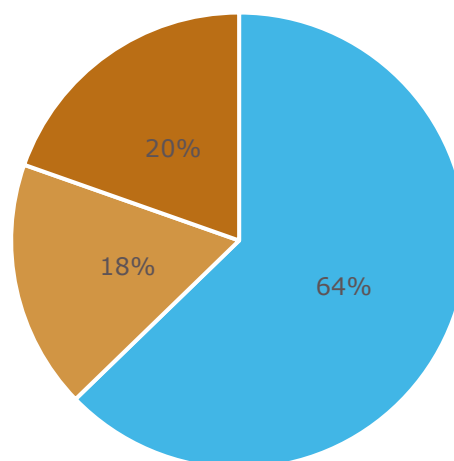
De actualisatie ten opzichte van de laatste Selfie uit 2021, dus nog ten tijde van de pandemie, laat zien dat galeriën een sterke ontwikkeling naar online verkoop door hebben gemaakt en dat de algehele kunstverkoop groeide. De kunstkoopregeling van het Mondriaan Fonds, die op dit moment inactief is, was de afgelopen jaren in trek. Kopers kopen gemiddeld vaker een kunstwerk en er waren meer 'instappers' die voor een wat lager bedrag kunst aankochten. Teken- en schilderwerk, beeldhouwkunst en fotografie vormen het grootste aanbod binnen de galeriën. Verder zijn galeriën goed vertegenwoordigd op (internationale) kunstbeurzen, mede dankzij ondersteuning van het Mondriaan Fonds. Op kunstbeurzen worden mannelijke en vrouwelijke kunstenaars redelijk gelijk vertegenwoordigd en sinds twee jaar zijn er ook gegevens beschikbaar over non-binaire kunstenaars. Naar verwachting verschijnt in de loop van 2025 een actualisatie van de Nederlandse Galerie Associatie (NGA) op deze gegevens. Momenteel zijn er volgens de NGA 451 galeriën, waarvan er 9 louter online actief zijn. In 2022 waren er ongeveer 90 NGA-leden. In 2021 zijn er 445 galeriën en 15 kunstbeurzen geteld.

4.1a Plaats van kunstaankoop door particulieren, 2017



- galerie
- online (website galerie)
- online (website kunstenaar)

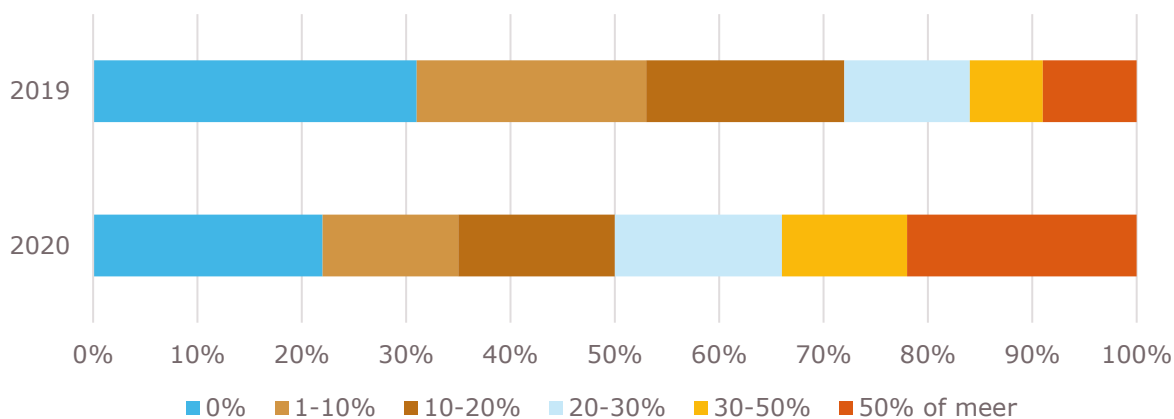
4.1b Plaats van kunstaankoop door particulieren, 2021



- galerie
- online (website galerie)
- online (website kunstenaar)

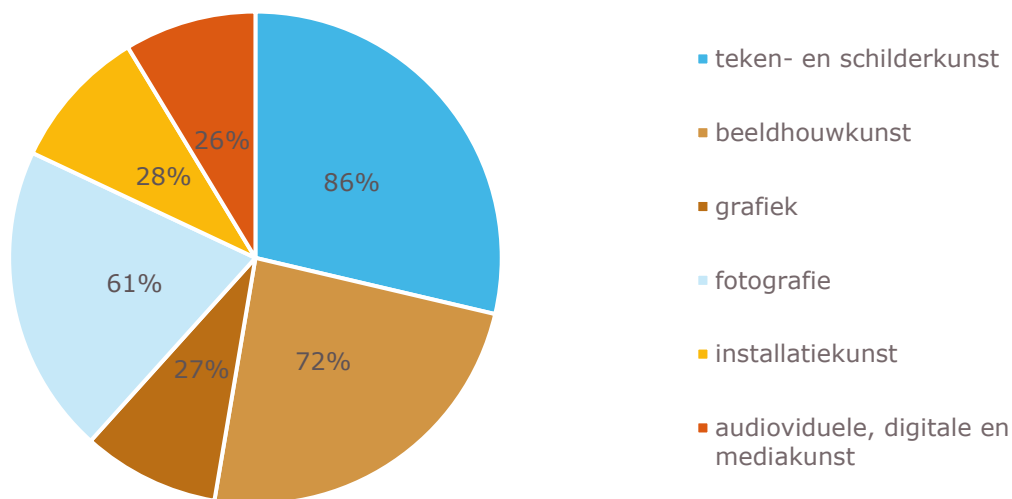
Bron: NGA Marktonderzoek, 2021.

4.2 Omzetaandeel van galleries door online verkopen



Bron: NGA Marktonderzoek, 2021.

4.3 Aanbod bij galleries per kunstgenre, 2021



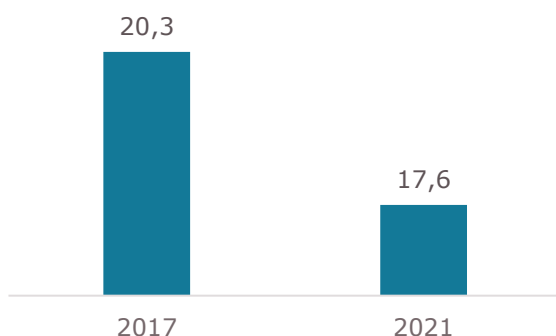
Bron: NGA Marktonderzoek, 2021.

4.4 Type investering in kunstenaars door galleries

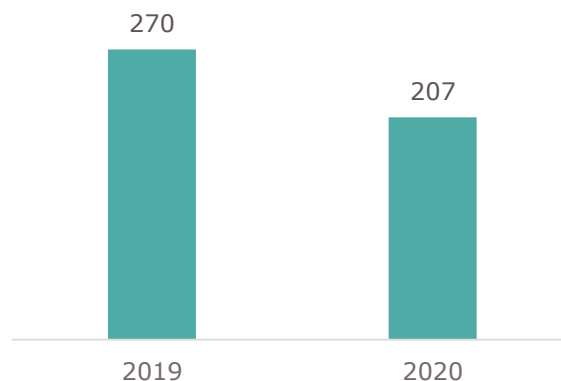


Bron: NGA Marktonderzoek, 2021.

4.5 Aantal kunstenaars dat een galerie gemiddeld vertegenwoordigt

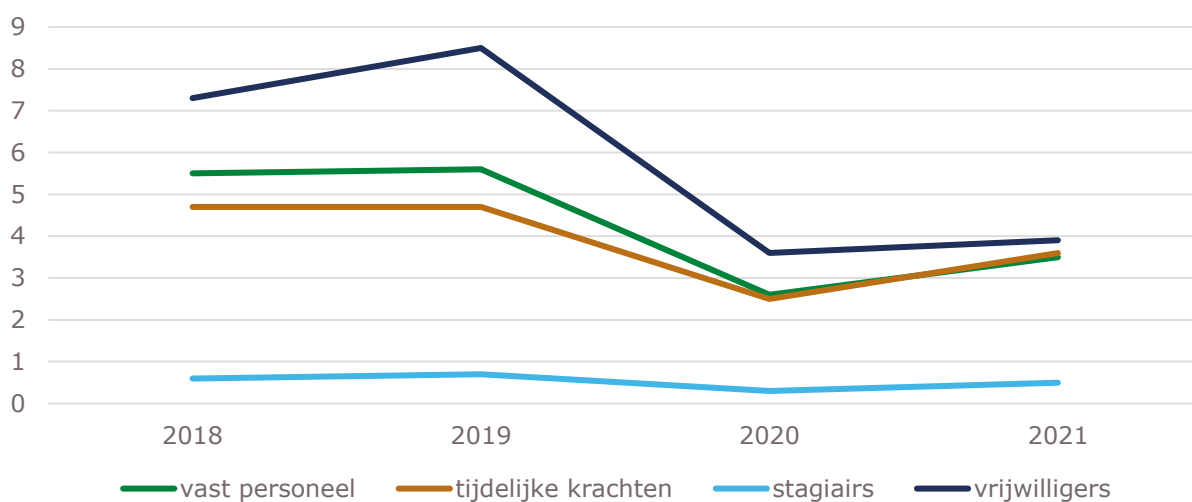


4.6 Gemiddelde omzet per galerie in duizenden euro's



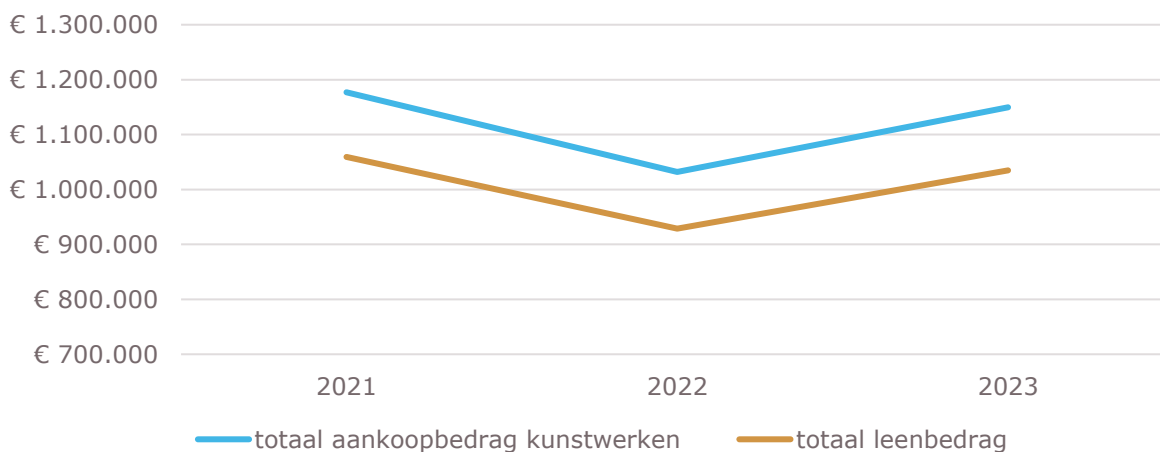
Bron: NGA Marktonderzoek, 2021.

4.7 Gemiddelde samenstelling personeel per galerie in fte



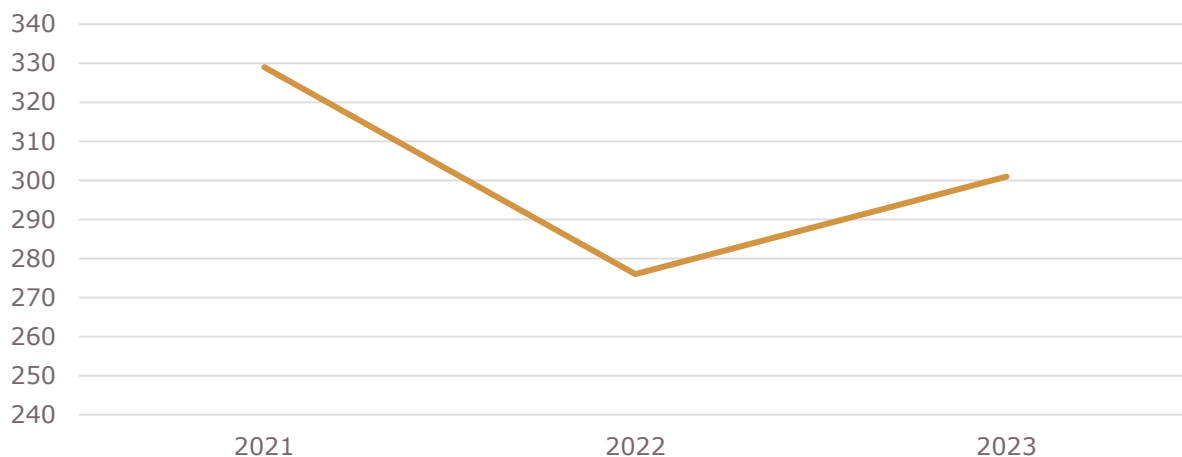
Bron: NGA Marktonderzoek, 2021.

4.8 Deelnemende particulieren aan de KunstKoopregeling in euro's (Mondriaan Fonds)



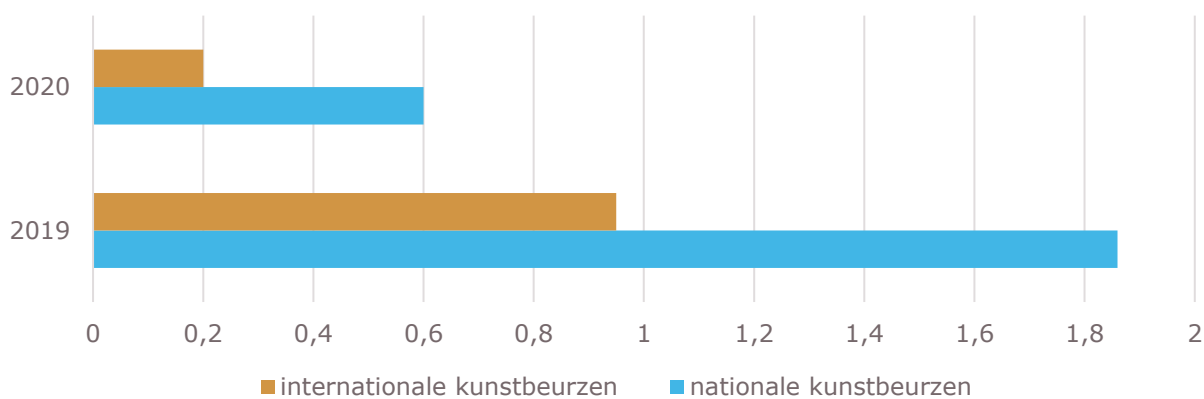
Bron: Mondriaan Fonds jaarverslag 2021, 2022, 2023.

4.9 Aantal afgesloten contracten met deelnemende particulieren aan de KunstKoopregeling (Mondriaan Fonds)



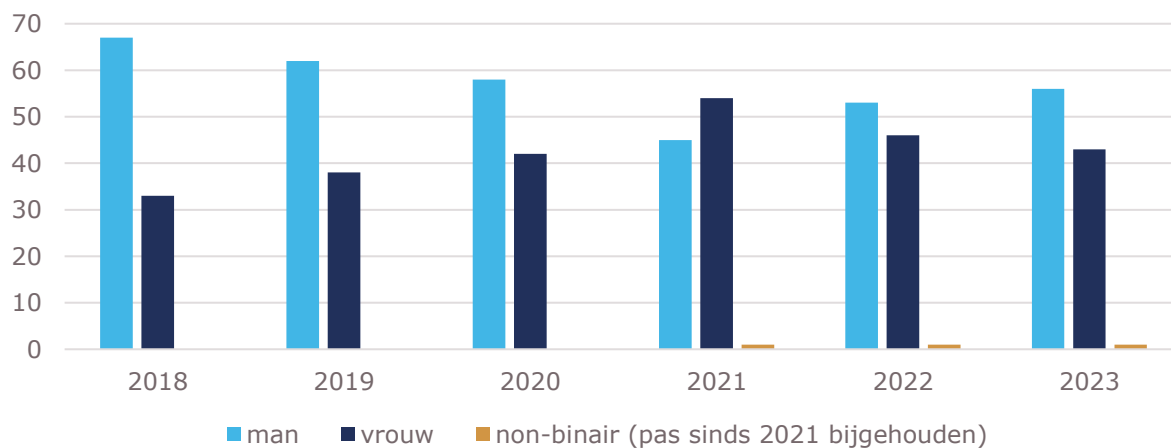
Bron: Mondriaan Fonds Jaarverslag 2021, 2022, 2023.

4.10 Gemiddelde deelname aan kunstbeurzen door galeries



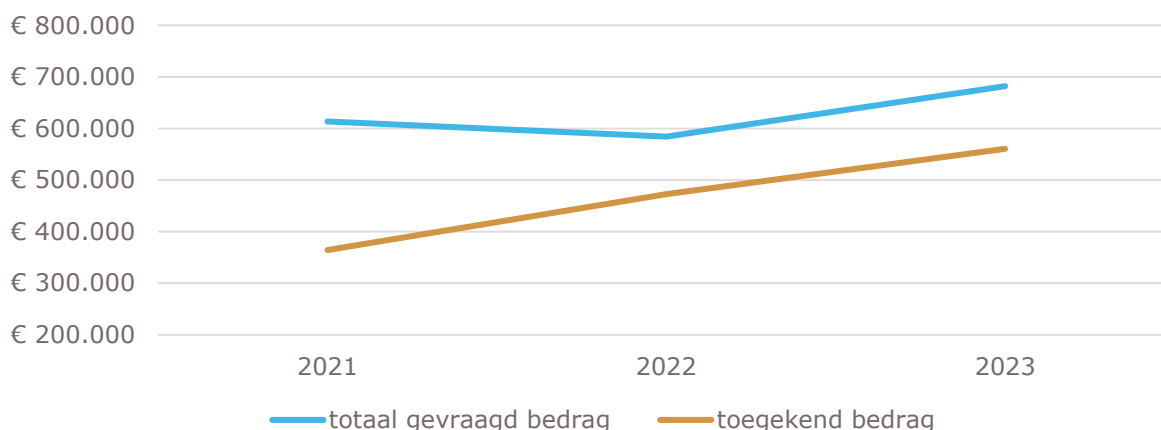
Bron: NGA Marktonderzoek, 2021.

4.11 Genderverhouding bij Nederlandse galeries op internationale beurzen



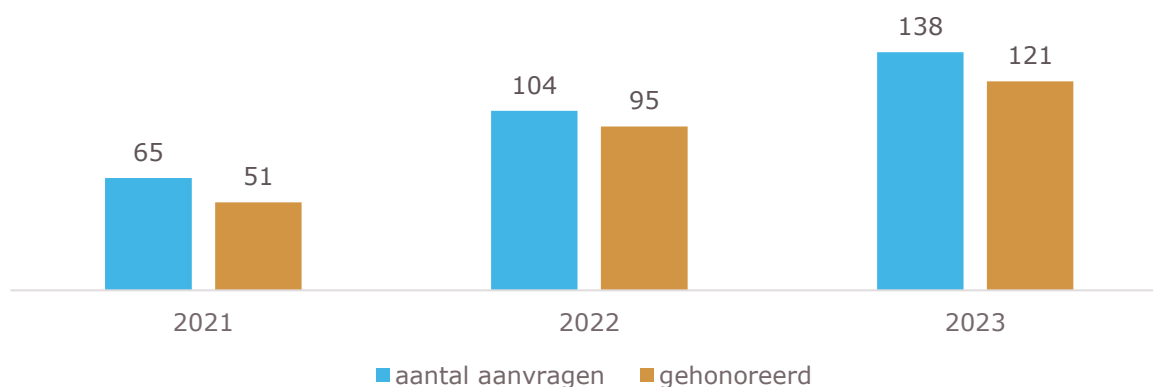
Bron: Cultuurmonitor, 2023.

4.12a Deelname aan een kunstbeurs via Art Fair Internationaal-regeling in euro's (Mondriaan Fonds)



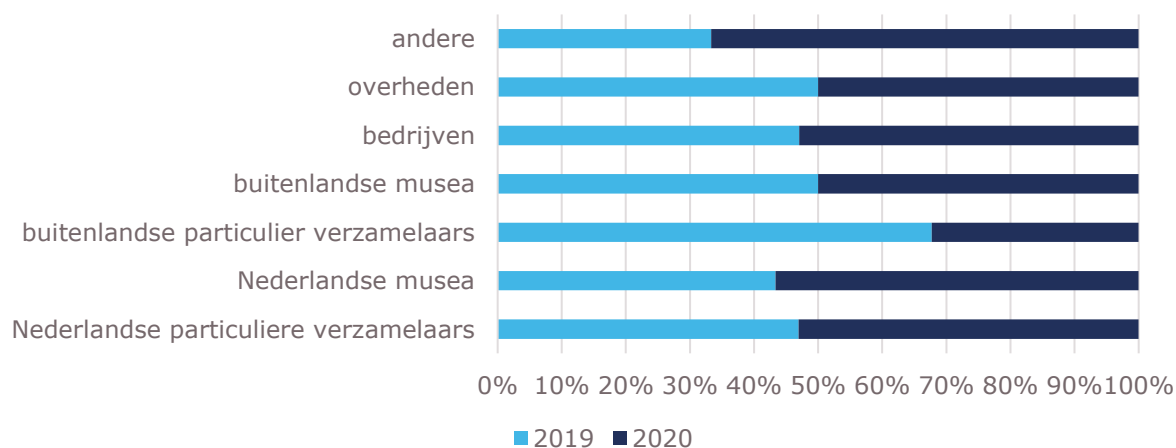
Bron: Mondriaan Fonds jaarverslag 2021, 2022, 2023.

4.12b Deelname aan een kunstbeurs via Art Fair Internationaal-regeling in aantallen (Mondriaan Fonds)



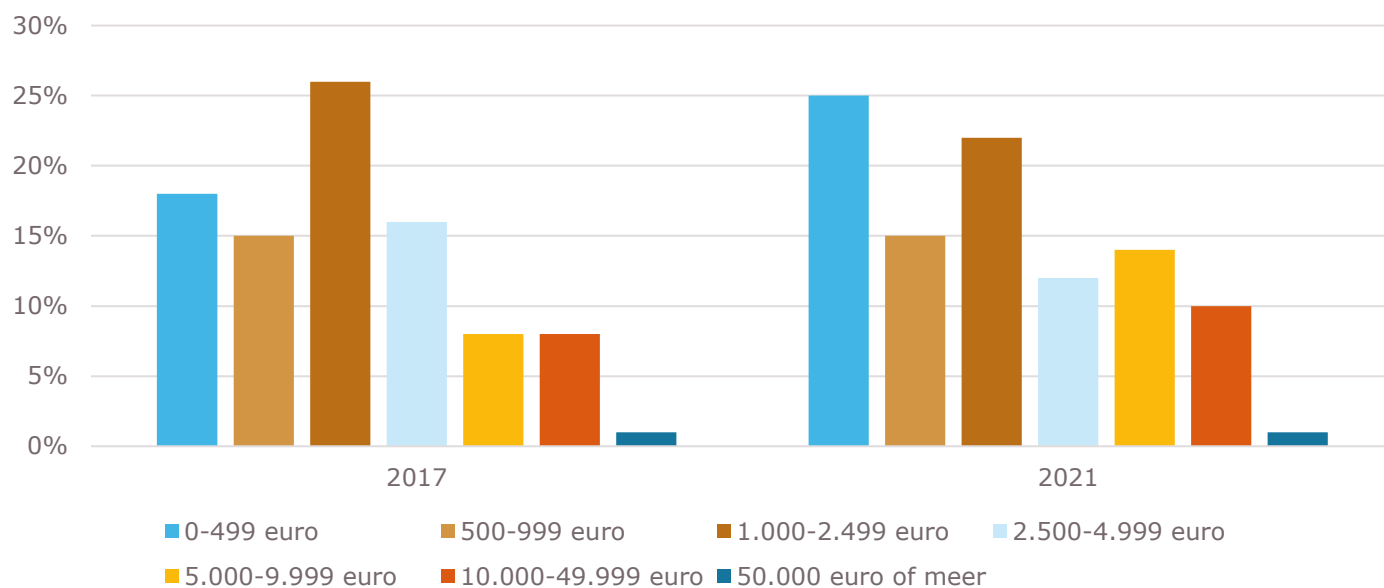
Bron: Mondriaan Fonds jaarverslag 2021, 2022, 2023.

4.13 Verdeling van de omzet van galeriën naar type koper



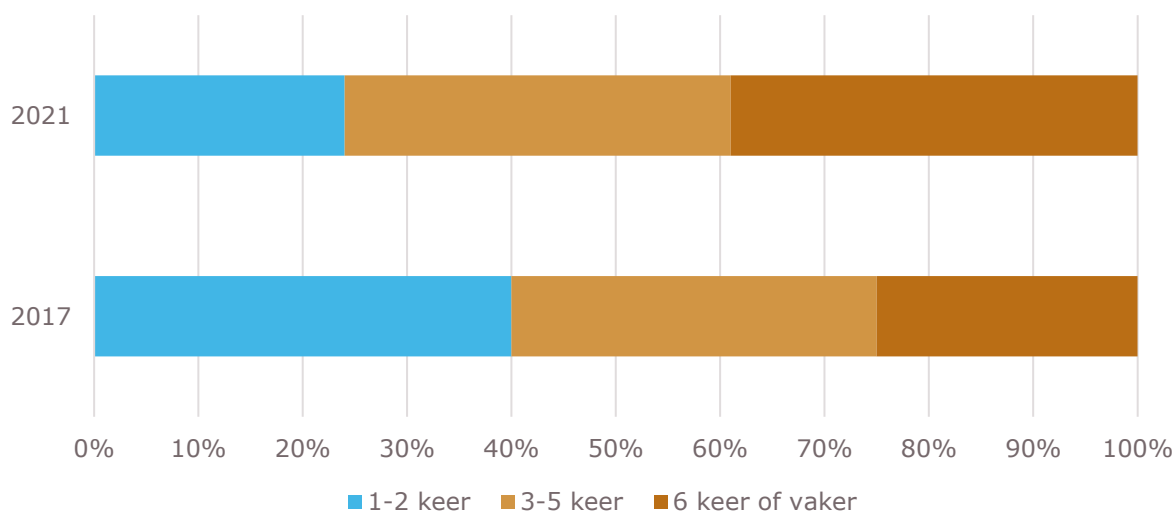
Bron: NGA Marktonderzoek, 2021.

4.14 Gemiddelde besteding aan beeldende kunst door particuliere kopers, 2021 vergeleken met 2017



Bron: NGA Marktonderzoek, 2021.

4.15 Gemiddeld aantal aankopen beeldende kunst door particulieren, 2021 vergeleken met 2017



Bron: NGA Marktonderzoek, 2021.

Galleries 2024

451 Galleries

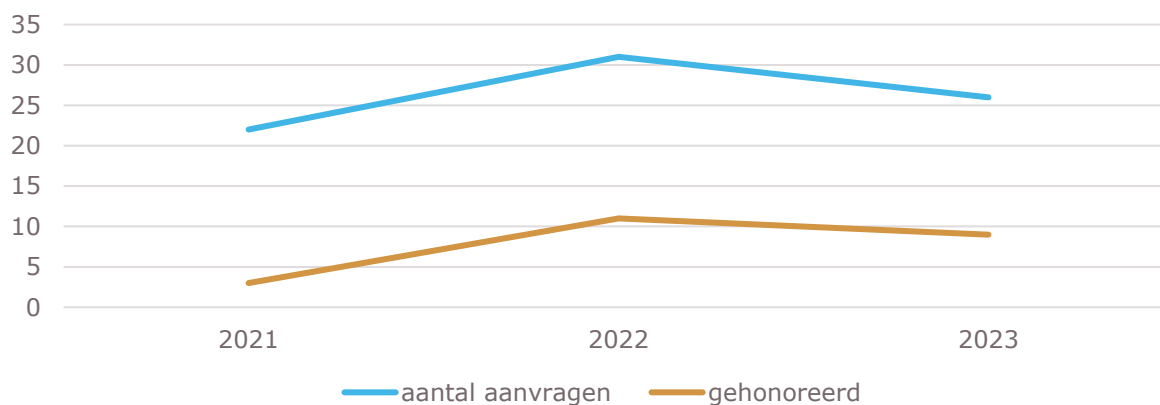


HOOFDSTUK 5

Festivals

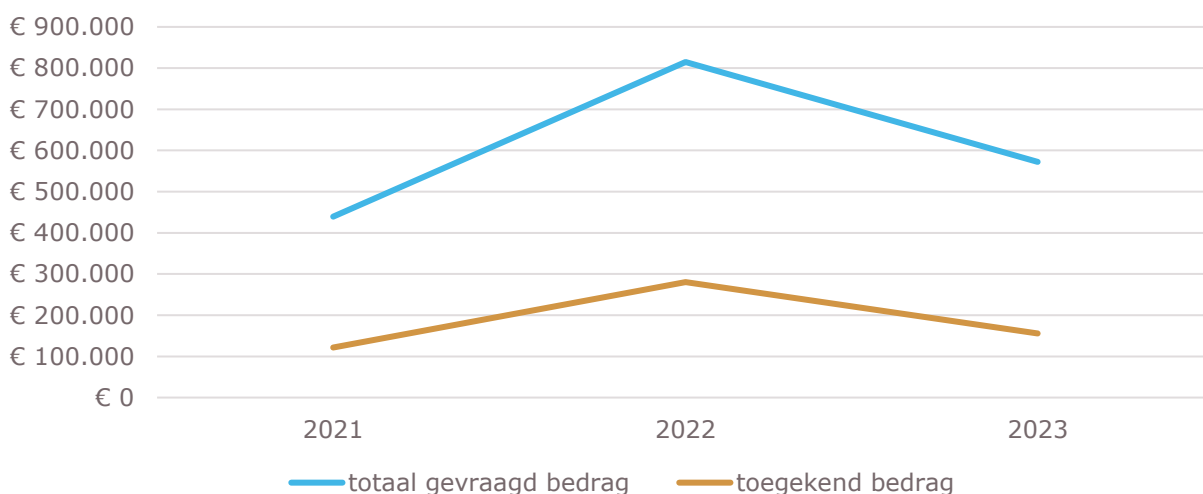
Nieuwe informatie over beeldende kunstfestivals is niet beschikbaar gebleken. Het Mondriaan Fonds stelt wel middelen beschikbaar voor festivals die een plek bieden aan beeldende kunst. Deze gegevens zijn opgenomen in deze Selfie, maar we pleiten ervoor de festivals weer beter in kaart te brengen. Want juist op dit soort plekken ontstaan vernieuwingen richting het publiek. In de Collectieve Selfie van 2019 was sprake van bijna 100 beeldende kunstfestivals.

5.1a Ruimte voor beeldende kunst op festivals die niet primair op beeldende kunst zijn gericht door middel van regeling Kunst Verbinding in aantallen (Mondriaan Fonds)



Bron: Mondriaan Fonds jaarverslag 2021, 2022 en 2023.

5.1b Ruimte voor beeldende kunst op festivals die niet primair op beeldende kunst zijn gericht door middel van regeling Kunst Verbinding in euro's (Mondriaan Fonds)



Bron: Mondriaan Fonds jaarverslag 2021, 2022 en 2023.

HOOFDSTUK 6

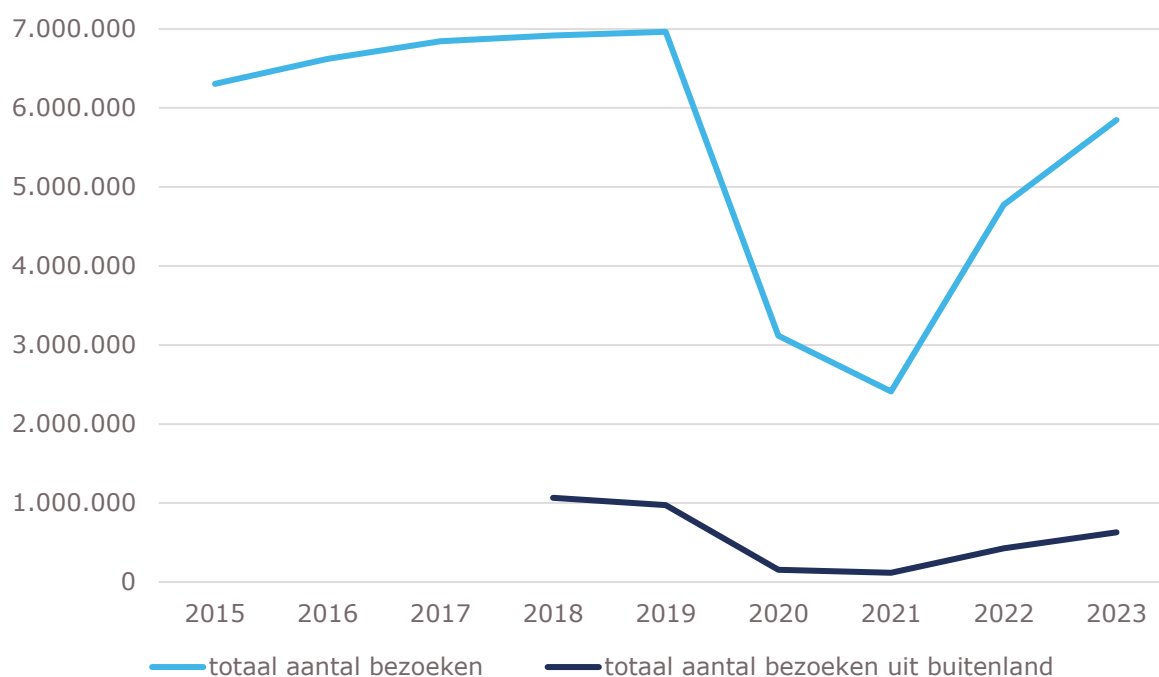
Beeldende kunstmusea

Voor de musea hebben we dankbaar gebruik kunnen maken van de Museumcijfers van de Museumvereniging, hun jaarlijks terugkerend cijfermatig onderzoek. Mondriaan Fonds en de Museumvereniging hebben voor deze Selfie een selectie van beeldende kunstmusea opgesteld, op basis waarvan het cijfermateriaal is geanalyseerd. Leidend bij deze selectie is dat het musea betreft die een collectie voor beeldende kunst hebben. In 2023 ging het om 61 musea.

De Rijksoverheid financiert 26 rijksmusea vanuit de Erfgoedwet en heeft daarnaast een BIS-regeling voor 12 regionale musea ten behoeve van hun publieksfunctie. Deze middelen zijn niet specifiek voor beeldende kunstmusea en dus niet opgenomen in deze Selfie.

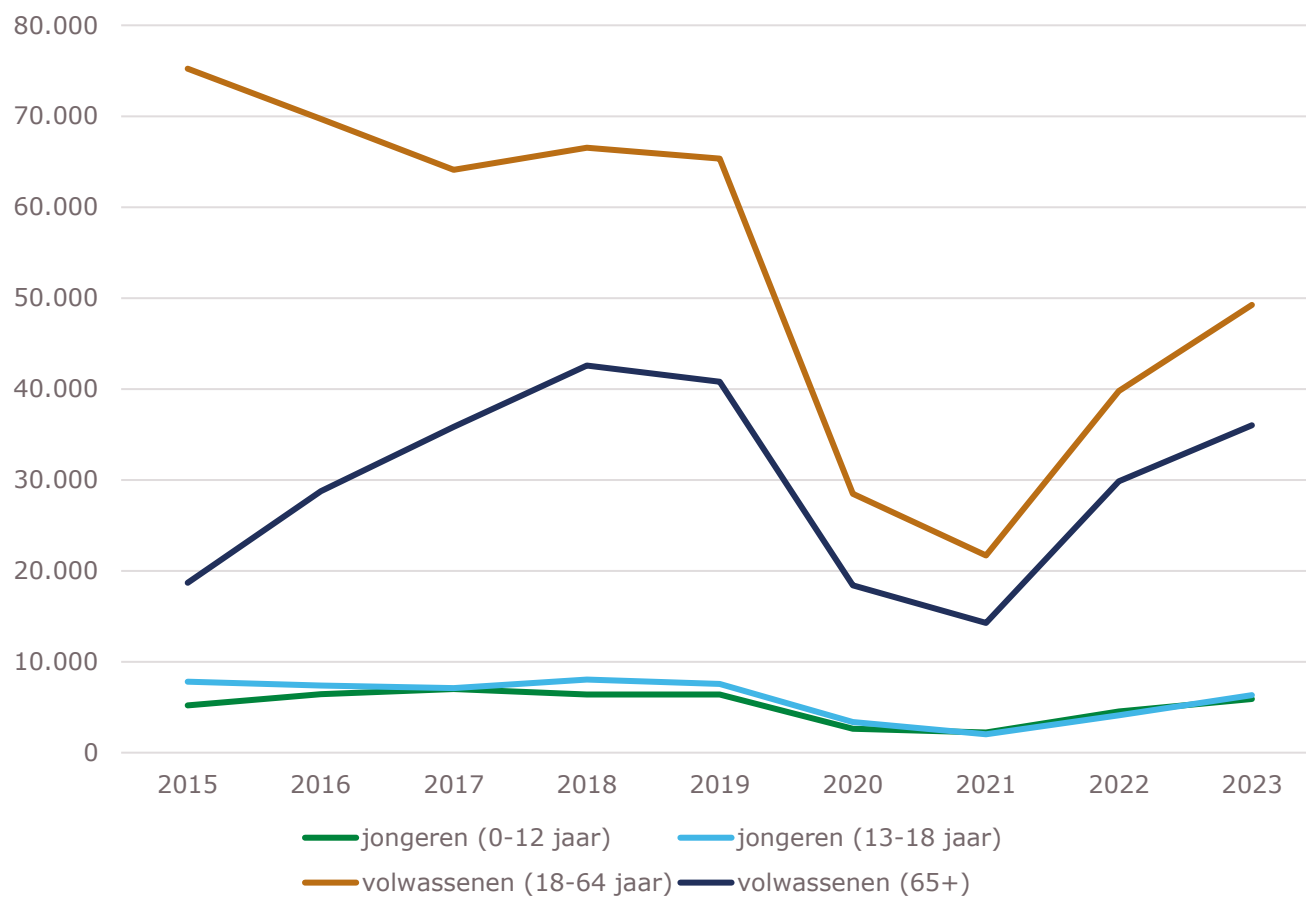
We zien bij deze kunstmusea dat het publiek in omvang weer bijna terug is op het niveau van voor de pandemie, maar we zien daarbij wel een verandering in de samenstelling. Subsidies en eigen inkomsten namen bij de beeldende kunstmusea toe, maar de kosten stegen ook sterk, waardoor de financiële situatie van deze musea broos blijft.

6.1 Totaal aantal bezoeken aan beeldende kunstmusea



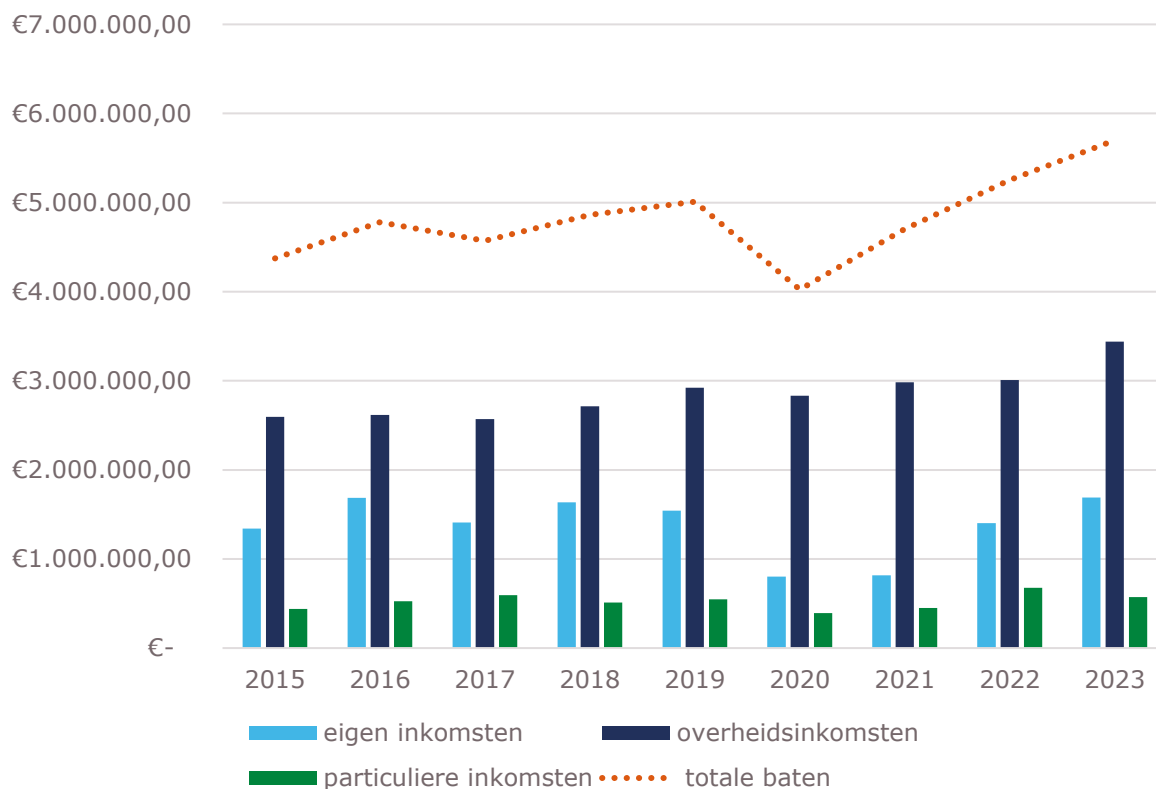
Bron: cijfers Museumvereniging (Museana).

6.2 Gemiddeld aantal bezoekers per beeldende kunstmuseum per leeftijdsgroep



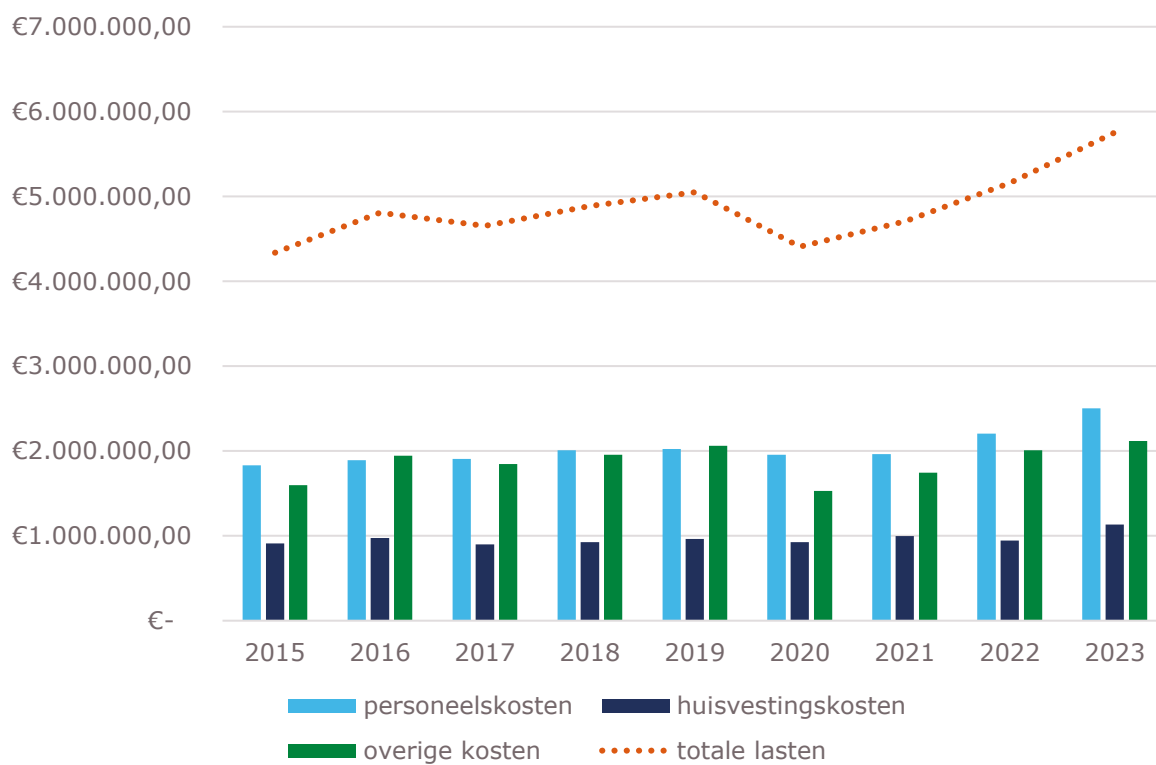
Bron: cijfers Museumvereniging (Museana).

6.3 Gemiddelde baten van beeldende kunstmusea



Bron: cijfers Museumvereniging (Museana).

6.4 Gemiddelde lasten van beeldende kunstmusea



Bron: cijfers Museumvereniging (Museana).

Beeldende kunstmusea 2023

61 Kunstmusea



HOOFDSTUK 7

Algemene informatie over financiering in de beeldende kunst

Kijkend naar de overheden, dan geldt het volgende.

Binnen de cultuursubsidies van OCW zijn er drie grote onderdelen in jaarcijfers:

1. BIS

5% van de middelen in de culturele basisinfrastructuur (BIS) gaat naar beeldende kunst. Van de in totaal € 251.706.387,- betreft het € 11.793.900,- voor beeldende kunst. Hiervan is € 7.009.200,- bestemd voor postacademische instellingen en € 4.784.100 voor instellingen voor hedendaagse beeldende kunst/presentatie-instellingen

2. Rijkscultuurfondsen

De zes rijkscultuurfondsen ontvangen € 278 miljoen voor hun subsidiëring, waarvan het Mondriaan Fonds € 44 miljoen krijgt voor beeldende kunst en erfgoed. Niet bekend is welk deel van het MF-geld naar beeldende kunst gaat. Overigens kunnen ook de andere fondsen subsidie verstrekken aan beeldende kunst b.v. bij multidisciplinaire activiteiten.

3. Musea Erfgoedwet

Er gaat in 2025 € 264 miljoen rijkssubsidie naar de musea Erfgoedwet.

Daarnaast zijn er rijksbijdragen voor rijksdiensten en agentschappen en voor bijzondere activiteiten.

De mede-overheden hebben de onderstaande uitgaven in jaarcijfers:

4. Decentralisatie-uitkering beeldende kunst

De decentralisatie-uitkering van het Rijk bedraagt € 13,5 miljoen voor 36 gemeenten. Uit de laatst bekende Berenschot gegevens van 2017 bleken zij die te verviervoudigen.

5. Cultuurlasten gemeenten en provincies

De CBS enquête over de cultuurlasten van gemeenten en provincies 2023 laat zien dat gemeenten € 93 miljoen aan beeldende kunst en € 270 miljoen aan musea uitgaven. Bij provincies zijn de uitgaven € 12 miljoen voor musea, terwijl beeldende kunst valt onder overig ad in totaal € 15 miljoen.

DEEL 2

Verdiepende gegevens over werkenden

In dit deel rapporteren we over het profiel, de werkzaamheden en de verdiensten van werkenden in de beeldende kunstsector: Kortweg: wie zijn het, wat doen ze en wat wordt ermee verdiend? We bekijken cijfers van 2015 tot en met de meest recente, veelal van 2023.

Net als in eerdere 'Selfies' richten we ons op de arbeidsmarktpositie van werkenden in de beeldende kunstsector, te weten makers/beeldend kunstenaars en werkenden in de beeldende kunstmusea. Over werkenden in andere delen van de beeldende kunstsector (bij galeries, hedendaagse beeldende kunstinstellingen, etc.) is geen informatie voorhanden, c.q. moet informatie in vervolgonderzoek verzameld worden.

HOOFDSTUK 1

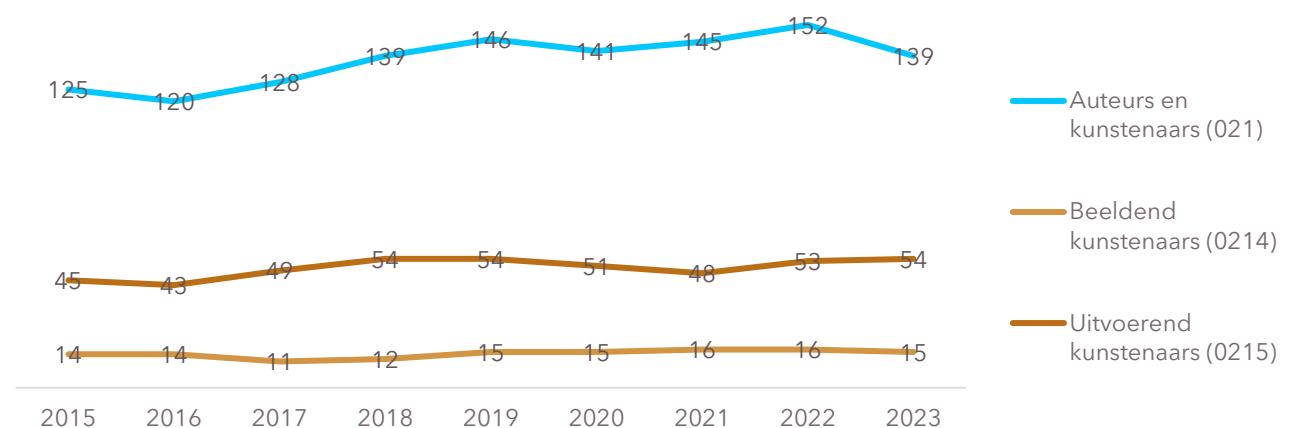
Profiel

Hier presenteren we enkele basiscijfers over werkenden in de beeldende kunst: Om hoeveel werkenden gaat het, hoe zit het met de seksebalans en de leeftijdsopbouw en kunnen we iets zeggen over de regio (woonplaats)?

1.1 Aantallen

In de periode 2015-2023 zijn er in de beroepsbevolking gemiddeld rond 14.000 beeldend kunstenaars (zie Figuur 1).¹ In 2017 waren dat er 11.000 en in 2023 zo'n 15.000.² Zij beslaan zo'n 10% van alle beroepsbeoefenaars in de beroepsgroep 'Auteurs en kunstenaars'. Ter vergelijking rapporteren we ook de cijfers van de uitvoerende kunstenaars (dansers, acteurs, musici, etc.). In 2023 zijn dat er 54.000, bijna vier keer zoveel als beeldend kunstenaars.

Figuur 1: Aantal beroepsbeoefenaars 2015-2023 in de hoofd beroepsgroep Auteurs en kunstenaars (021) en deelberoepsgroepen beeldend en uitvoerend kunstenaars (x 1000)



Bron: CBS Statline. Laatst gewijzigd 14 november 2024

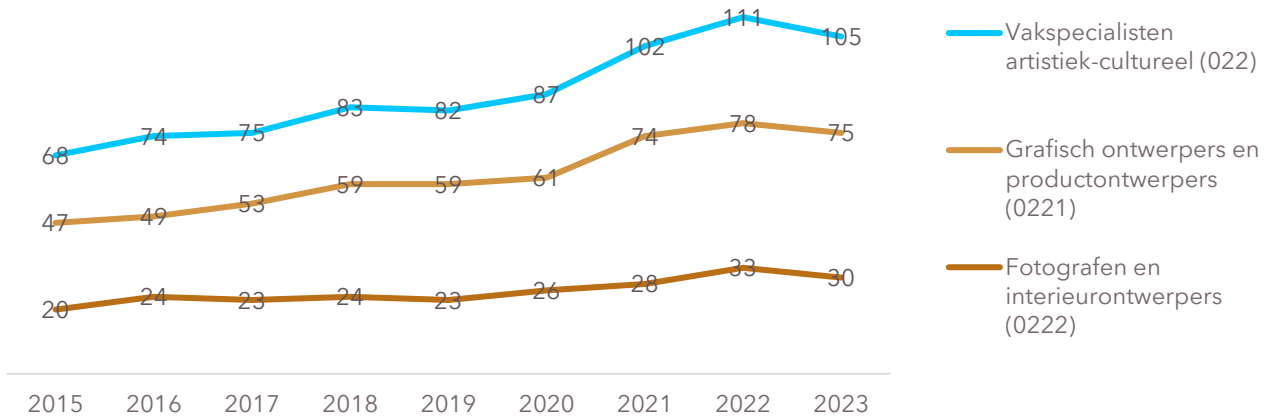
Een deel van de werkenden in de sector valt onder hoofdberoepsgroep 'Vakspecialisten artistiek-cultureel'. Hierin zitten ook beeldende beroepsgroepen zoals grafisch ontwerpers (die bij het CBS samen met productontwerpers in één beroepsgroep zitten) en fotografen (die samen genomen zijn met interieurontwerpers). Grafische en productontwerpers zijn er in 2015-2023 gemiddeld genomen rond de 60.000 per jaar. Dit is bijna vier keer zoveel als beeldende kunstenaars.

¹ 021 (en ook 0214 en 0215 etc) zijn codes uit de Beroepenindeling ROA-CBS 2014 (BRC 2014). Zie [Beroepenindeling \(ISCO en SBC\) | CBS](#).

² Het CBS schrijft in de toelichting van de cijfers dat de cijfers over 2021 niet per se vergelijkbaar zijn met de cijfers van 2020 en eerder 'vanwege wijzigingen in het onderzoeksdesign en de vragenlijst' van de Enquête Beroepsbevolking (EBB). Dat verklaart mogelijk de sprongen die de aantallen maken per 2021, althans bij andere beroepsgroepen dan beeldend kunstenaars als we de cijfers bezien (de laatste blijven redelijk stabiel, de andere groepen stijgen relatief sterk (zie ook Figuur 2).

Fotografen en interieurontwerpers zijn er bijna twee keer zoveel als beeldend kunstenaars (rond de 25.000 per jaar).³

Figuur 2: Aantal beroepsbeoefenaars 2015-2023 in de hoofdberoepsgroep Vakspecialisten artistiek-cultureel (022) en deelberoepsgroepen grafische ontwerpers en productontwerpers en fotografen en interieurontwerpers (x 1000)

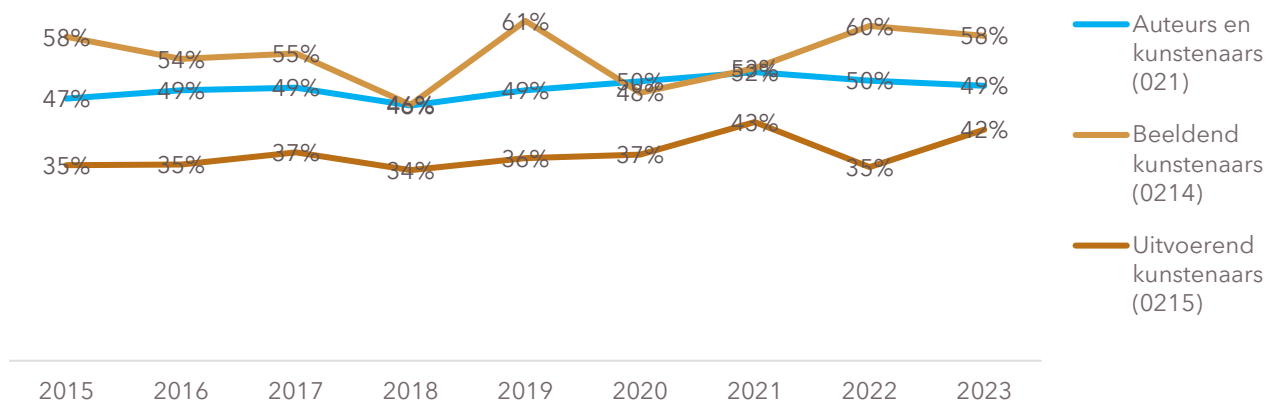


Bron: CBS Statline. Laatste gewijzigd 14 november 2024.

1.2 Sekse

Hoe zit het met de seksebalans? We hebben geen informatie over aantallen werkenden die non-binair zijn. We beperken ons daarom tot mannen versus vrouwen. BKNL hoopt in de volgende jaren hier wel meer inzicht over te krijgen. In Figuur 3 zien we dat de proportie vrouwelijke beeldend kunstenaars van jaar op jaar wisselt met een daling tot 48% in Coronajaar 2020, waarna het weer stijgt tot 60% in 2022 en 58% in 2023. Het aandeel vrouwelijke beeldend kunstenaars is bijna elk jaar hoger dan in de totale groep 'Auteurs en kunstenaars'.

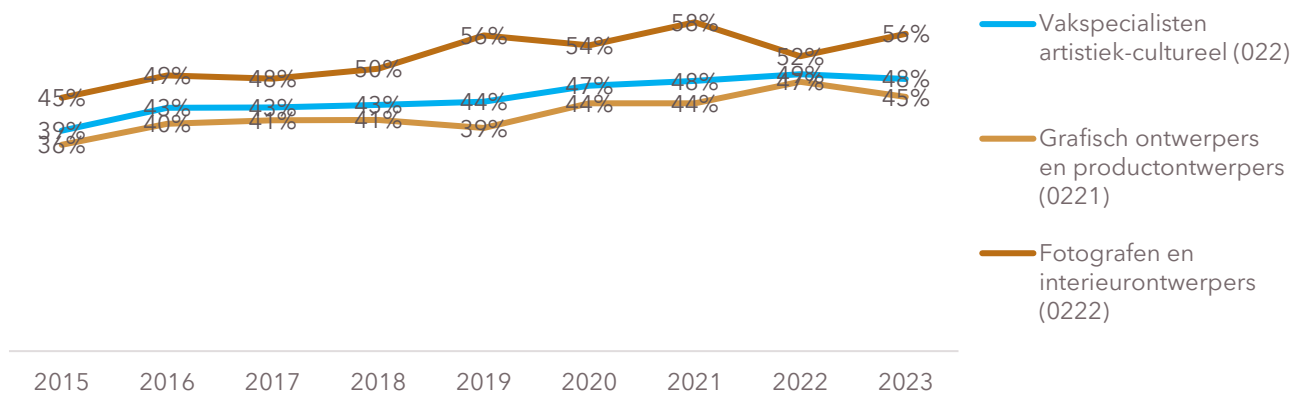
Figuur 3: Vrouwen in de beroepsgroepen Auteurs en kunstenaars (%)



Bron: CBS microdata, Enquête Beroepsbevolking (EBB).

³ Zie het rapport Fotografie en de Cultuurmonitor (februari 2025) van Marc Prüst Consultancy. Hier worden behalve beroepsbeoefenaars ook het aantal bedrijven genoemd die actief zijn met fotografie (o.b.v. SBI-codes zoals bijgehouden door het KvK). In deze Selfie richten we ons uitsluitend op de beroepsbeoefenaars.

Figuur 4: Vrouwen in de beroepsgroepen Vakspecialisten artistiek-cultureel (%)



Bron: CBS microdata, Enquête Beroepsbevolking (EBB).

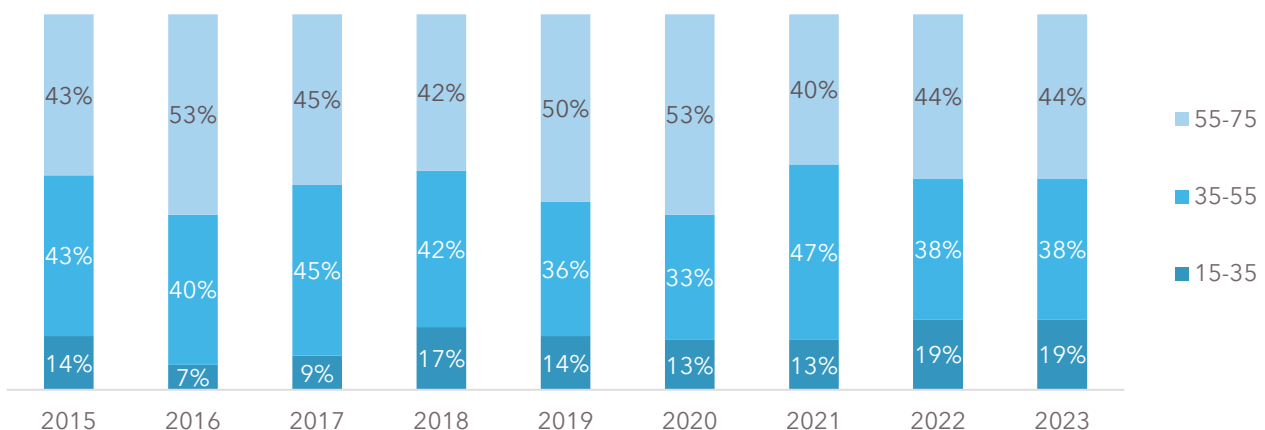
Het aandeel vrouwen in de beroepsgroepen Vakspecialisten artistiek-cultureel is ongeveer 50%. Het is gestegen vanaf 2015 (toen rond de 40%).

Zie de 2024-publicatie van de Boekmanstichting over de (ongelijke) [positie van vrouwelijke beeldende kunstenaars](#). Vrouwelijke alumni van beeldende kunstopleidingen kiezen vaker voor een loopbaan buiten de beeldende kunsten. Als ze binnen de sector werken verdienen ze minder. We zien hier meer vrouwen binnen de sector werken en dat alle beeldend kunstenaars, ongeacht sekse, een kwetsbare inkomenspositie hebben.

1.3 Leeftijd

Gemiddeld genomen over de periode 2015-2023 is 45% 55 jaar of ouder, 40% tussen de 35 en 55 jaar en 14% jonger dan 35 jaar. Vooral in de 2022 en 2023 neemt het aandeel jongeren toe (naar 19%) en het aandeel beeldend kunstenaars van middelbare leeftijd af (naar 38%). Mogelijk zijn er meer kunstenaars uit deze leeftijdsgroep gestopt in de Coronajaren.

Figuur 5: Leeftijdsverdeling bij beeldend kunstenaars



Bron: CBS Statline. Laatst gewijzigd 14 november 2024.

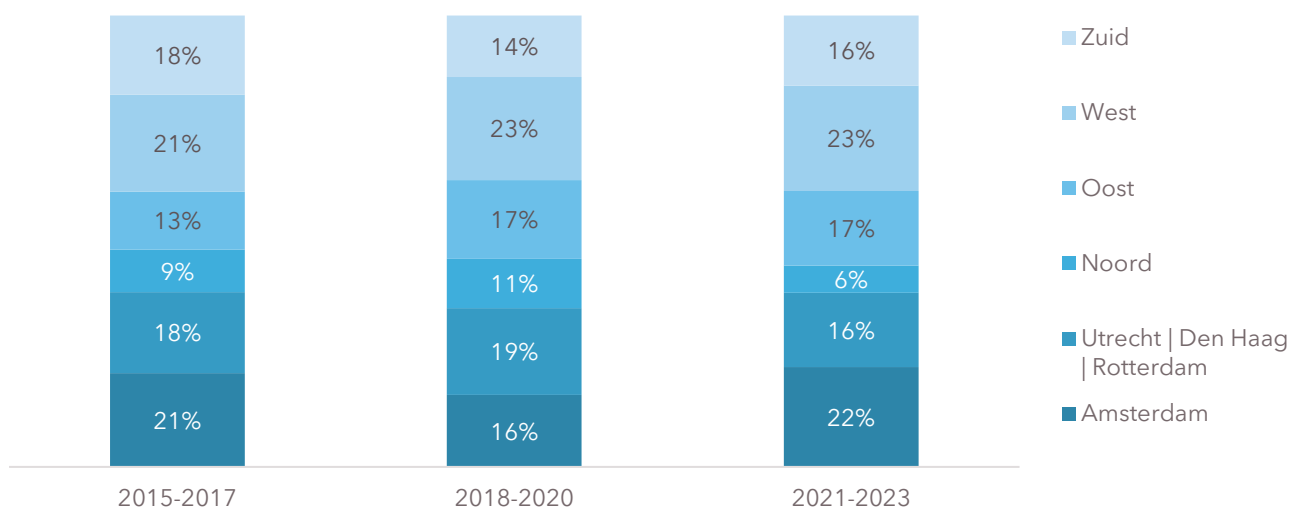
In de totale groep 'Auteurs en kunstenaars' waarvan beeldend kunstenaars deel uitmaken zijn er duidelijk meer jongeren (32%). Dat geldt ook voor de totale groep Vakspecialisten creatief-cultureel (41%). De groep beeldend kunstenaars is dus relatief oud.

We hebben ter vergelijking voor de laatste drie jaar in de CBS-microdata gekeken hoe de leeftijdsverdeling onder alle 'creatieven' en in de totale werkzame bevolking is. Er zijn relatief weinig jongeren (onder de 35 jaar) in de periode 2021-2023 onder de beeldend kunstenaars: zo'n 16%-17%, tegen 36% bij alle creatieven en 39% in de totale werkzame bevolking. Omgekeerd zien we relatief veel ouderen (55+): 46% van de beeldend kunstenaars, 24% van alle creatieve en 22% van alle werkenden.

1.4 Regio

Via de Enquête Beroepsbevolking (EBB) hebben we de regioherkomst van beeldend kunstenaars op een rij gezet. We hebben de data ingedikt naar drie driejaarsperioden: 2015-2017, 2018-2020 en 2021-2023. We kijken naar Amsterdam, de drie andere grotere steden Rotterdam, Den Haag en Utrecht samen, en de regio's Noord, Oost, West (exclusief genoemde grote steden) en Zuid.

Figuur 6: Beeldend kunstenaars naar regio woonplaats (%)



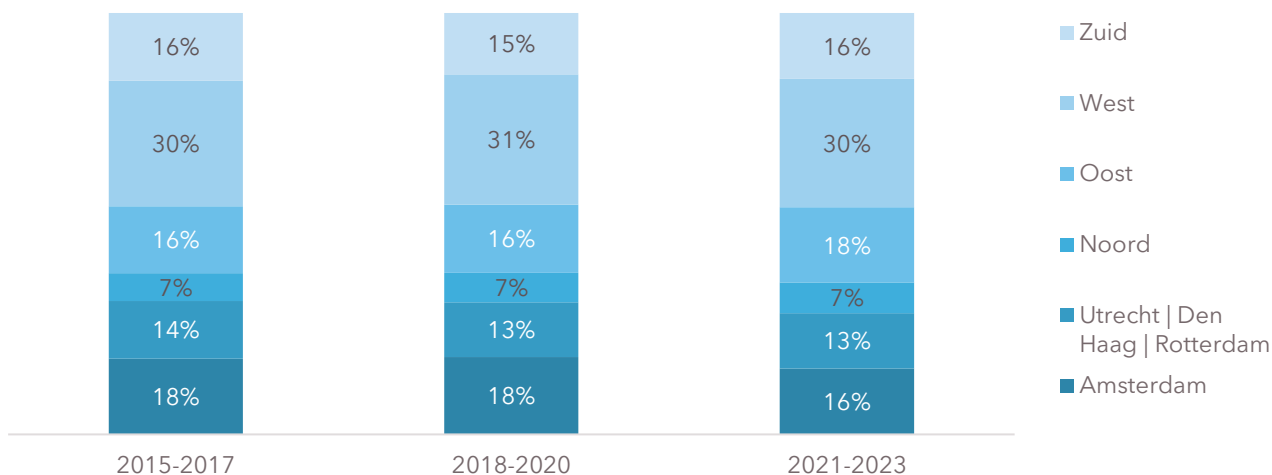
Bron: CBS-microdata, Enquête Beroepsbevolking (EBB).

Een op vijf beeldend kunstenaars woont in Amsterdam, een bijna even grote groep in de andere drie grote steden, en nog eens zo'n grote groep in West-Nederland. Samen goed voor ongeveer 60% van alle beeldend kunstenaars. Veel fluctuaties over de drie perioden zijn er niet.

Uitzondering zijn de beeldend kunstenaars in Noord-Nederland (halvering in 2021-2023 ten opzichte van 2018-2020) en de toename van beeldend kunstenaars in Amsterdam: van 16% in 2018-2020 naar 22% in 2021-2023.

Ter vergelijking kijken we nog naar de regio van de woonplaats van alle creatieve beroepsbeoefenaars.

Figuur 7: Alle creatieve beroepsbeoefenaars naar regio woonplaats (%)



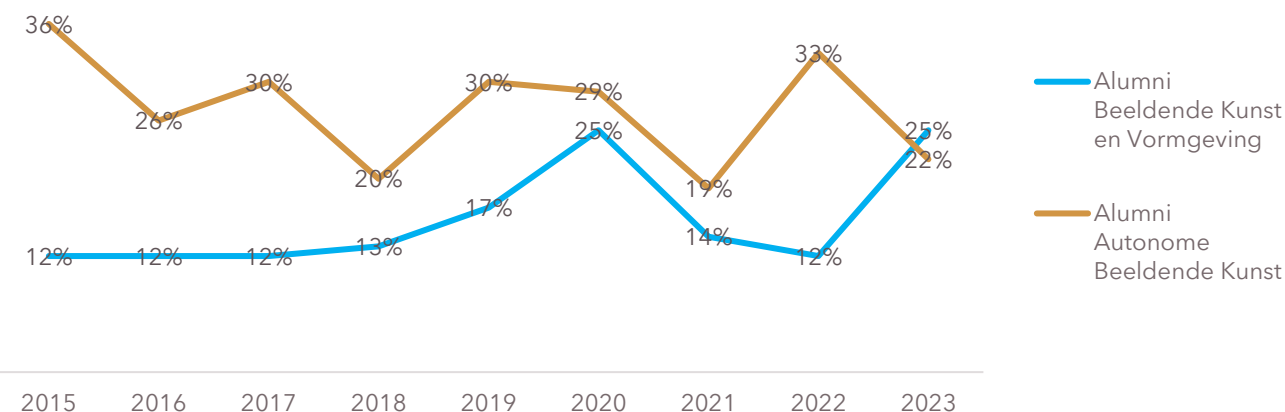
Bron: CBS-microdata, Enquête Beroepsbevolking (EBB).

De percentages creatieve beroepsbeoefenaars die in de vier grootste steden en de regio West wonen is nagenoeg gelijk aan die bij de beeldend kunstenaars. Rond de 60% woont in die steden en die regio. Wel zien we dat er meer 'creatieven' buiten de grootste steden in de Westelijke regio wonen.

1.5 Beroepsidentiteit

Er studeren in de periode 2018-2020 jaarlijks zo'n 160 kunstenaars af in de richting beeldende kunst en vormgeving (croho 39109) en zo'n 265 in de autonome beeldende kunst (croho 39110). De groep alumni in vormgeving (croho 39111) is groter: gemiddeld 1150 per jaar. Samen zijn de alumni beeldende kunst en vormgeving en autonome beeldende kunst goed voor 10% van alle afgestudeerden 'taal en cultuur' in het HBO en 0,5% van alle HBO-alumni.⁴

Figuur 8: Beroep beeldend kunstenaar volgens alumni beeldende kunst (%)



Bron: ROA Maastricht University, maatwerk.

⁴ We hebben alleen deze data. Zie DUO [afgestudeerden - hoger onderwijs - DUO Open Onderwijsdata](#).

ROA Maastricht University heeft opnieuw gekeken naar het meest voorkomende beroep dat afgestudeerden in de beeldende kunst zeggen te hebben (anderhalf jaar na afstuderen). We hebben gegevens van 2015 tot en met 2023. Anders dan in de vorige Selfie maken we nu onderscheid naar alumni beeldende kunst en vormgeving en autonome beeldende kunst (zie voorgaande figuur).

Onder alumni autonome beeldende kunst varieert de identificatie met het beroep beeldende kunstenaar nogal: van 36% die zich zo noemt in 2015 naar 20% in 2018, dan rond de 30% in 2019 en 2020, dan een flinke dip in het eerste post-coronajaar: 19% in 2021; weer een stijging in 2022 met 33% en dan weer een daling naar 22% in 2023. Misschien is de beste conclusie dat in de periode 2015-2023 rond de kwart van de alumni autonome beeldende kunst na afstuderen beeldend kunstenaar zegt te zijn. Bij de andere afstudeerrichtingen binnen beeldende kunst en vormgeving noemt gemiddeld rond de 16%, of wel ruim een op zes, zich beeldend kunstenaar van beroep (met wel weer een hoog percentage van 25% in 2023).

1.6 Conclusie

In de periode 2015-2023 zijn er per jaar rond de 15.000 à 16.000 beeldend kunstenaars in Nederland. Dit komt neer op net iets meer dan 10% van het beroepssegment auteurs en kunstenaars. Binnen het beroepssegment vakspecialisten op creatief en cultureel gebied vinden we grafisch vormgevers en productontwerpers (zo'n 60.000 per jaar) en fotografen en interieurontwerpers (zo'n 25.000 per jaar).

Het merendeel van de beeldend kunstenaars is vrouw, net als bij de fotografen en interieurontwerpers. Bij de grafisch ontwerpers en productontwerpers is de meerderheid man.

Een grote groep is 55+ tegen een kleine maar groeiende groep die jonger is dan 35 jaar. De middengroep 35-55-jarigen slinkt licht in de periode 2015-2023. Mogelijk zijn in deze leeftijdsgroep meer 'stakers' te vinden: personen die als gevolg van corona gestopt zijn met hun praktijk.

Zo'n 6 op de 10 beeldend kunstenaars woont in de vier grote steden en de Westelijke regio van het land. In Amsterdam woont rond de 20% van de beeldend kunstenaars.

In de jaren 2015-2023 noemt rond een kwart van de alumni autonome beeldende kunst zich anderhalf jaar na het afstuderen beeldend kunstenaar. Bij andere alumni in de beeldende kunst is dat 'slechts' 16% gemiddeld over al die jaren, al is dat gestegen tot 25% in 2023.

We weten niet waar andere werkenden in de beeldende kunsten wonen, wat hun beroepsidentiteit is, hun leeftijd en sekse en tot welke beroepsgroepen ze gerekend kunnen worden. We denken dan aan werkenden bij de kunstopleidingen, musea, galleries, beurzen en beeldende kunstinstellingen.

HOOFDSTUK 2

Werkzaamheden

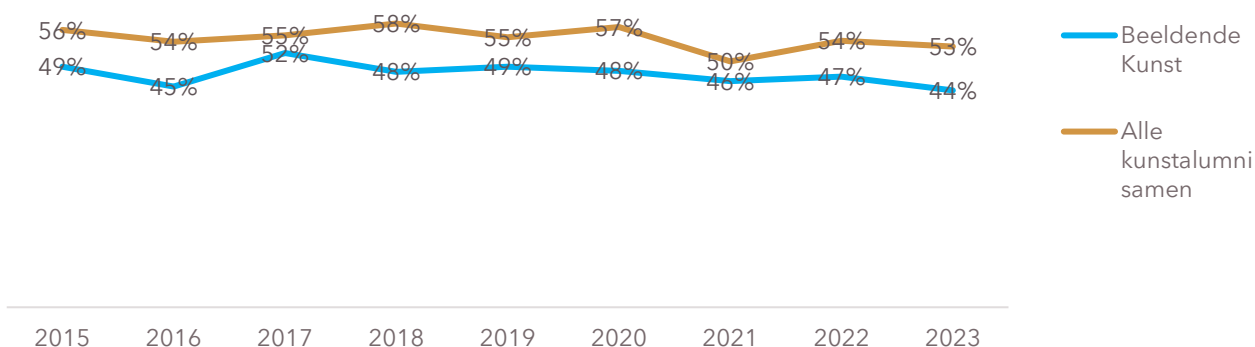
Na de basiscijfers in het vorige hoofdstuk gaan we hier dieper in op de werkzaamheden van de werkenden in de beeldende kunst. We kijken of werkenden na hun studie binnen of buiten het eigen vakgebied zijn gaan werken en we brengen in beeld of de werkenden in loondienst of als zelfstandige werken. Er is veel informatie beschikbaar over beeldend kunstenaars en minder over andere werkenden in de beeldende kunst. Wat de laatsten betreft moeten we ons beperken tot werkenden in de beeldende kunstmusea. Het is binnen het bestek van dit onderzoek niet mogelijk om gegevens te verzamelen bij galeries en/of beeldende kunstinstellingen. Dat zou wel een completer beeld geven van de werkgelegenheid in de beeldende kunstsector, maar vergt nieuw eigenstandig onderzoek.

We maken in de navolgende cijferpresentaties de keuze om vooral de beeldende beroepen (beeldend kunstenaars, grafische vormgevers en fotografen) onderling te vergelijken en als context de cijfers van de totale groep van creatieve en taalkundige beroepen.

2.1 Binnen-buiten vakgebied

ROA Maastricht University heeft ook voor deze Selfie maatwerkinformatie geleverd over het werken binnen en/of buiten het eigen vakgebied van afgestudeerden in het HBO. De volgende figuren tonen de resultaten.⁵

Figuur 9: Alumni beeldende kunst en alle kunstalumni samen die alleen BINNEN eigen vakgebied werken (%)



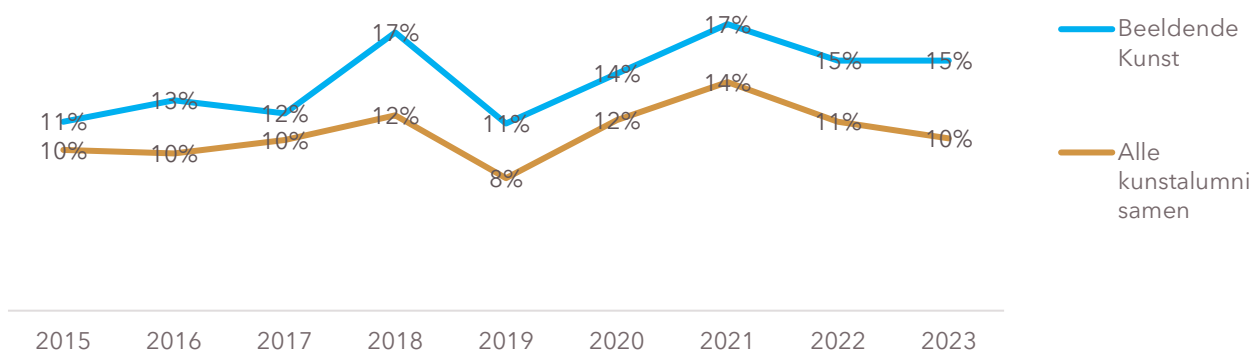
Bron: ROA Maastricht University, maatwerk.

Met alumni museumkunde (niet in de figuur) zijn afgestudeerden beeldende kunst het minst binnen eigen vakgebied werkzaam. Gemiddeld is dat bij beeldend kunstenaars 47% over de

⁵ Als er minder dan 20 observaties zijn ontbreken de cijfers in de figuur. De cijfers zijn inclusief buitenlandse alumni.

periode 2015-2023 en bij alumni museumkunde 49%. Bij dansers, musici en theatermakers (niet in de figuur) ligt dat hoger (resp. 60%, 63% en 58%). Bij die beroepsgroepen zien we ook een duidelijke dip in coronajaar 2021, duidelijker dan bij beeldend kunstenaars. Afgestudeerden bouwkunst (niet in de figuur) springen eruit met gemiddeld 78% die in eigen vakgebied werkt.

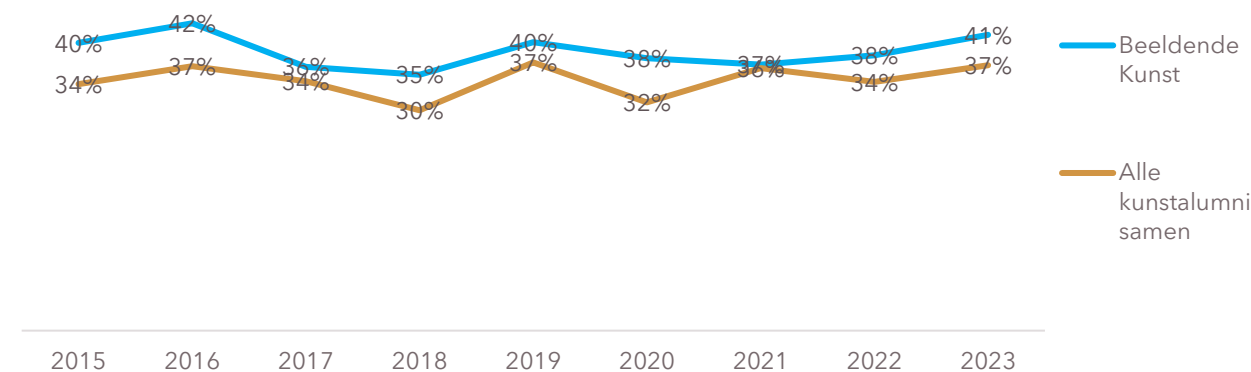
Figuur 10: Alumni beeldende kunst en alle kunstalumni samen die alleen BUITEN eigen vakgebied werken (%)



Bron: ROA Maastricht University, maatwerk.

Een omgekeerd beeld zien we bij diegenen die zeggen alleen buiten het eigen vakgebied te werken: gemiddeld 14% onder afgestudeerden beeldende kunst (tegen 11% voor alle kunstalumni samen). Bij alumni museumkunde (niet in de figuur) is het percentage mensen dat zegt buiten het eigen vakgebied te werken het hoogst: 27%. Bij dansalumni en ex-bouwkundestudenten is het laagst: 4%. Onder afgestudeerden theater en muziek is dat ook laag: steeds 5%. In het coronajaar 2020 stijgen de percentages werkenden buiten het eigen vakgebied weliswaar, maar wijken deze niet erg sterk af van de andere jaren.

Figuur 11: Alumni beeldende kunst en alle kunstalumni samen die zowel BINNEN als BUITEN eigen vakgebied werken (%)



Bron: ROA Maastricht University, maatwerk.

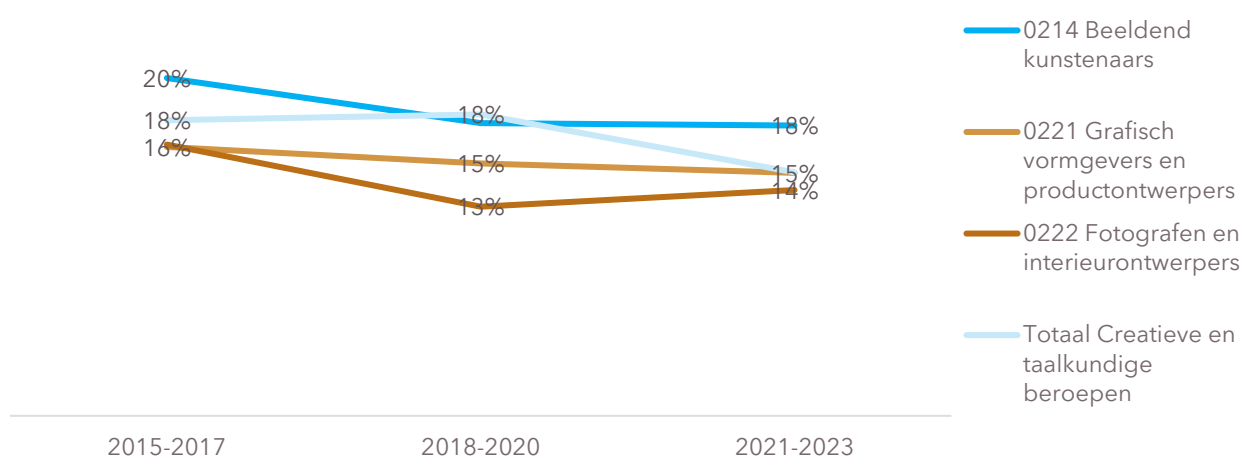
Een hoog percentage afgestudeerden beeldend kunst werkt zowel binnen als buiten het eigen vakgebied: gemiddeld rond de 40%. Het valt op dat er ondanks de coronaperiode weinig fluctuatie zit in het percentage beeldend kunstenaars dat zowel binnen als buiten het eigen vakgebied werkt.

2.2 Arbeidspositie

Uit de Enquête Beroepsbevolking (EBB) in de microdata van het CBS kunnen we de arbeidspositie halen: zijn de werkenden in de creatieve sector in loondienst (vast of flexibel) of werken ze als zelfstandigen? In onderstaande figuren presenteren we de percentages zelfstandigen in de eerste en tweede werkkring van verschillende creatieve beroepsgroepen. De eerste werkkring of baan verwijst naar een werkkring of baan waaraan het meeste tijd wordt besteed (hoofdbaan), gevolgd door de (tweede) werkkring of baan (bijbaan) waaraan vervolgens de meeste tijd wordt besteed⁶. Later in dit rapport gaan we in op het aantal werkkringen en de verdiensten uit die werkkringen.

Eerst een beeld van de werkkringen. Rond de 20% van de beeldend kunstenaars heeft een tweede werkkring. Dat geldt voor alle drie de driejaarsperioden en komt ongeveer overeen met de totale groep 'creatieve beroepsbeoefenaars'. Het ligt rond de 5%-punten lager bij de grafisch vormgevers en productontwerpers en de fotografen en interieurontwerpers.

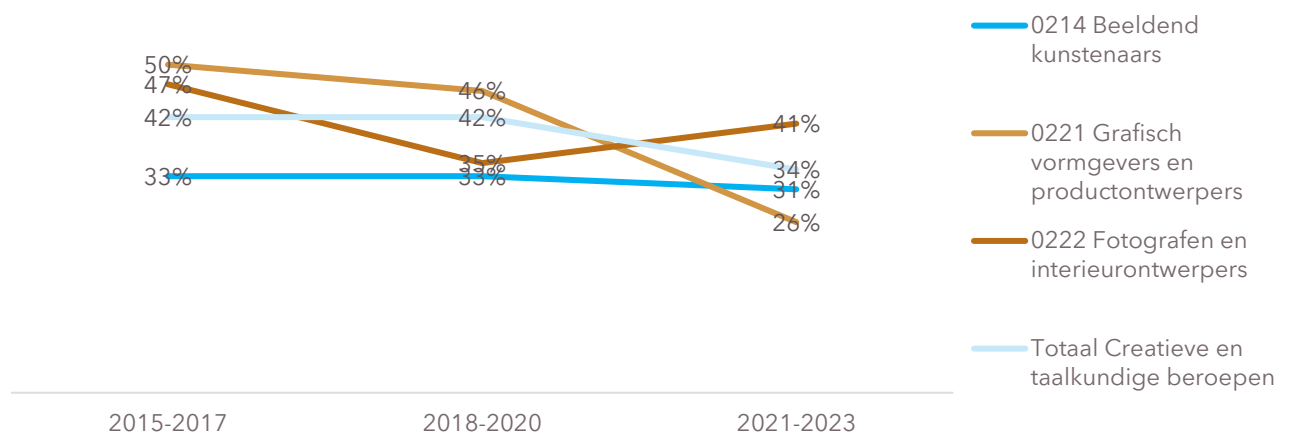
Figuur 12: Beroepsbeoefenaars met een tweede werkkring (%)



Bron: CBS-microdata, Enquête Beroepsbevolking (EBB).

⁶ Zie <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/onderzoeksomschrijvingen/aanvullende-onderzoeksomschrijvingen/vragenlijst-enquete-beroepsbevolking-2021>.

Figuur 13: Werkzaam in de culturele en creatieve sector in de tweede werkring (%)

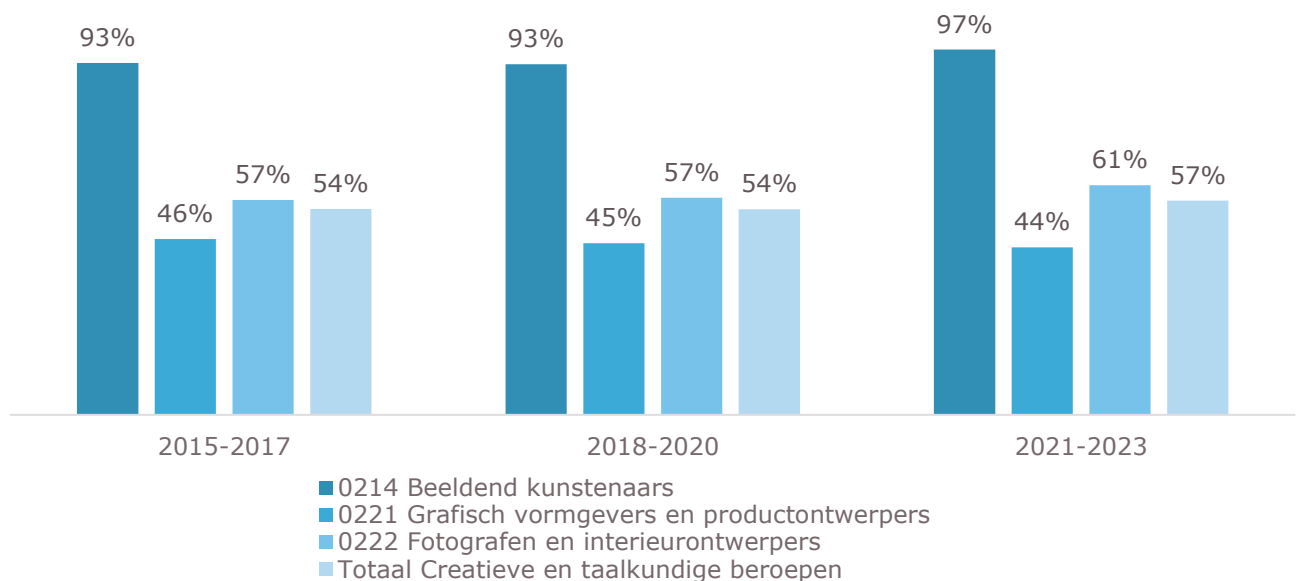


Bron: CBS-microdata, Enquête Beroepsbevolking (EBB).

De vraag is of deze werkring zich ook in de culturele en creatieve sector bevindt. De vorige figuur toont de resultaten. Ongeveer een derde van banen in de tweede werkring bij beeldend kunstenaars is binnen de culturele en creatieve sector. Dat is redelijk stabiel over de drie driejaarsperioden en het is duidelijk minder dan bij de totale groep 'creatieven' en de twee beroepsgroepen die grafisch ontwerpers (rond de 40% over alle perioden gezien) en fotografen (idem) omvatten. In de totale groep zien we wel een sterke daling: was 50% in 2015-2017 van de banen in de tweede werkring in de culturele en creatieve sector; in 2021-2023 is dat nog maar 34%. Dat lijkt vooral te komen doordat de grafische vormgevers en productontwerpers meer buiten de creatieve sector zijn gaan werken in de tweede werkring.

Het merendeel (bijna 100%) van de beeldend kunstenaars werkt als zelfstandige in de eerste werkring. Dat is beduidend lager onder andere creatieve beroepsgroepen (rond de 50-60%).

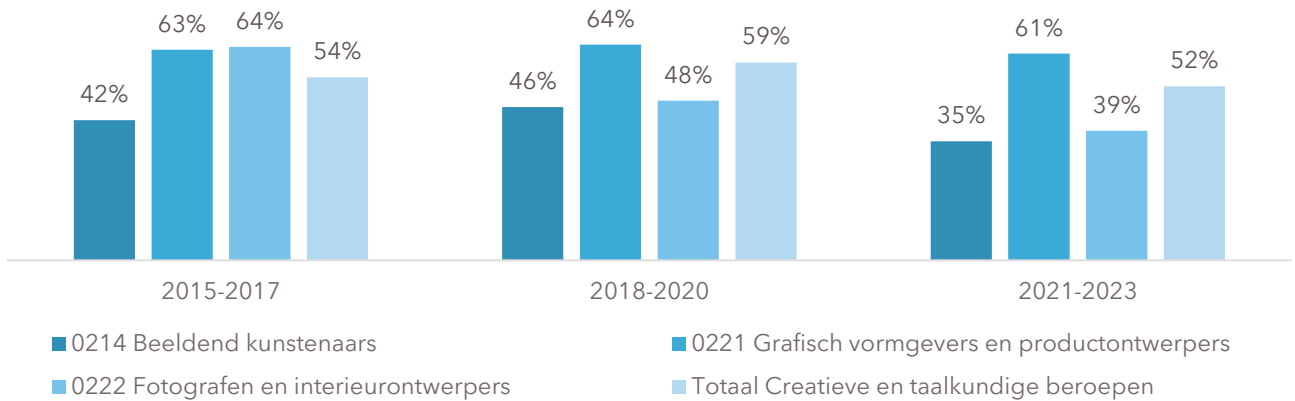
Figuur 14: Zelfstandigen in 1e werkring (%)



Bron: CBS-microdata, Enquête Beroepsbevolking (EBB).

In de tweede werkkring draait het beeld om. Nu is minder dan de helft van de beeldend kunstenaars werkzaam als zelfstandige en zijn de andere beroepsgroepen dat juist in meerderheid (rond de 60%).

Figuur 15: Zelfstandigen in 2e werkkring (%)

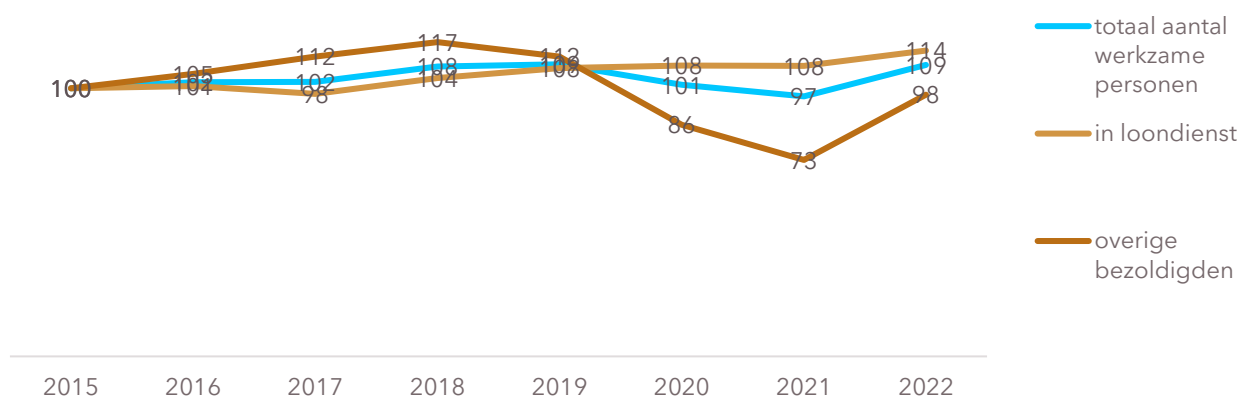


Bron: CBS-microdata, Enquête Beroepsbevolking (EBB).

2.3 Werkenden in musea

Er zijn zo'n 600 musea in Nederland volgens het CBS (600 in 2015, 629 in 2022 – het laatste jaar waarover we begin 2025 gegevens hebben), Op jaarbasis werken er rond de 14.000 personen waarvan 9.500 in loondienst en bijna 4.400 als 'overig bezoldigden' (zoals inhuur, freelancers, stagiairs, etc.). In Figuur 9 staan geïndexeerde cijfers waarmee gemakkelijker inzicht ontstaat op de ontwikkelingen in de tijd. We zien vooral bij de 'overige bezoldigden' een dip in het Coronajaar 2020 en het eerste hersteljaar 2021. Er is toen waarschijnlijk op grote schaal afscheid genomen van deze museummedewerkers. In 2022 zien we een sterk herstel, juist bij deze groep.

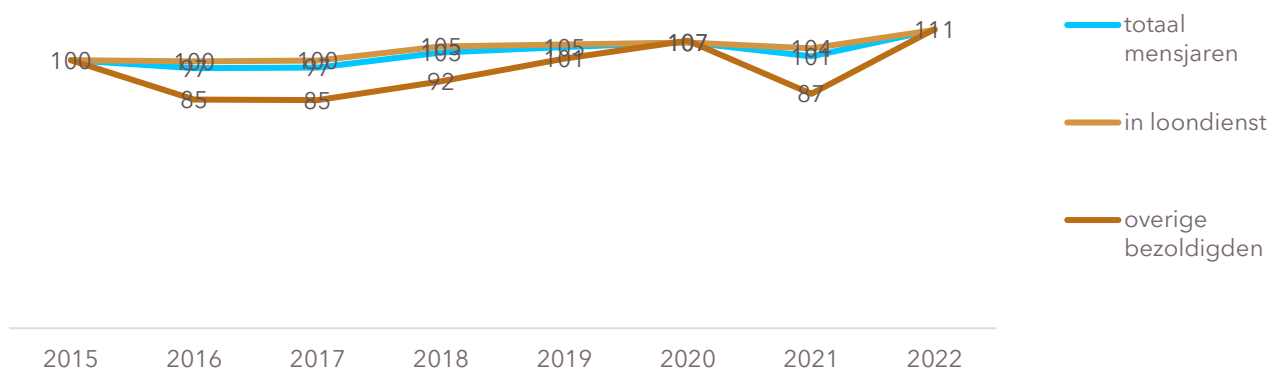
Figuur 16: Aantal werkzame personen in musea (2015=100)



Bron: CBS Statline, eigen bewerking.

Uitgedrukt in mensjaren (fte's of vte's) zien de ontwikkelingen er als volgt uit: zie Figuur 17. In de periode 2015-2022 wordt gemiddeld jaarlijks ongeveer voor 7.900 mensjaren in de musea gewerkt; 6.600 door mensen in loondienst en 1.300 door 'overige bezoldigden'. Er is weer dezelfde Coronadip te zien onder deze laatste groep. In 2022 stijgt het aantal gewerkte mensjaren onder beide groepen naar 7.000 voor de mensen in loondienst en 1.500 voor de 'overige bezoldigden'.

Figuur 17: Aantal mensjaren van werkzame personen in musea (2015=100)



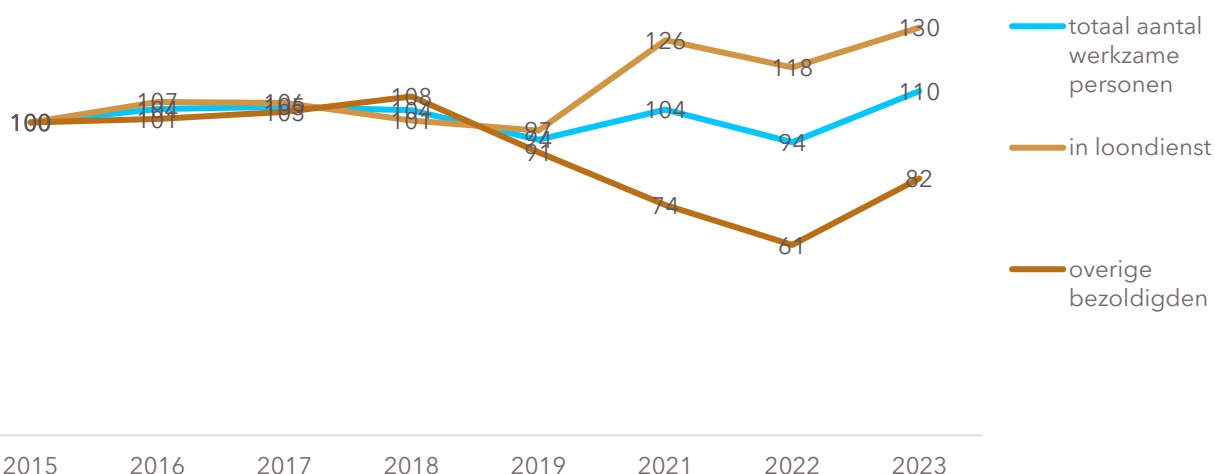
Bron: CBS Statline, eigen bewerking.

Volgens CBS zijn er zo'n 117 kunstmusea (110 in 2015, 123 in 2022). Voor die musea zijn geen openbaar gemaakte uitsplitsingen op het onderwerp werkgelegenheid. De Boekmanstichting heeft op de [Cultuurmonitor](#) data voor de periode 2015-2020 gekregen van het CBS voor een set van rond de 80 musea die volgens het Mondriaan Fonds beeldende kunstmusea zijn.

De onderliggende lijst beeldende kunstmusea uit 2021 is begin 2025 nog eens door het Mondriaan Fonds beoordeeld. Enkele musea vielen af omdat deze inmiddels zijn gefuseerd of onderdeel zijn van een ander museum. Hoewel niet expliciet omschreven door het Mondriaan Fonds leek het bij het aanmerken van musea als beeldende kunstmuseum van belang of de musea een eigen collectie hadden (puur als kunsthall fungerende instellingen vallen dan af) en of zij een actief aankoopbeleid van hedendaagse beeldende kunst hebben. Over de toepassing van deze en/of andere criteria zou een gestructureerd gesprek wenselijk zijn, iets wat tot op heden niet is gebeurd. De onderstaande resultaten moeten worden gezien met deze gedachte in het achterhoofd.

De opgeschoonde lijst omvat 78 beeldende kunstmusea. Bijna 25 van deze musea komen in de periode 2015-2023 niet voor op de Museana-lijst van musea die zichzelf categoriseren als kunstmuseum. Voor de resterende circa 50 (beeldende) kunstmusea zijn de werkgelegenheids cijfers uit Museana gehaald, e.e.a. volgens het CBS-format. Zie Figuren 11 en 12. NB: Over het Coronajaar 2020 zijn geen data omdat er toen geen Museana-enquête is gedaan. In 2023 waren er zoals eerder gemeld volgens de Museumvereniging 61 beeldende kunstmusea.

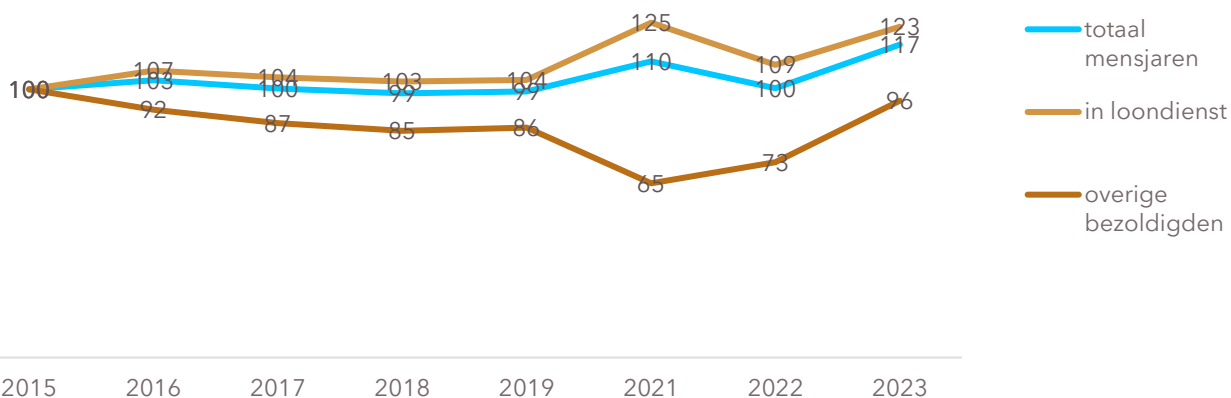
Figuur 18: Aantal werkzame personen in beeldende kunstmusea (2015=100)



Bron: Opgave Mondriaanfonds lijst beeldende kunstmusea én zelfopgave kunstmuseum in Museana 2015-2019; 2021-2023, eigen bewerking.

Het totaal aantal werkzame personen in de circa 50 beeldende kunstmusea is op jaarbasis 3.200, van wie 2.025 in loondienst en bijna 1.200 'overig bezoldigd'. Het valt op dat het aantal mensen in loondienst in de eerste post-Coronajaren sterk stijgt en dat het aantal 'overig bezoldigden' eerst sterk daalt, sterker dan bij alle musea samen (zie Figuur 19; vergelijk Figuur 16). Het herstel in 2023 valt onder beide groepen waar te nemen. De 'overig bezoldigden' blijven onder het pre-Coronaniveau zitten (80% in 2023 in vergelijking met de jaren 2015-2019).

Figuur 19: Aantal mensjaren van werkzame personen in beeldende kunstmusea (2015=100)



Bron: Opgave Mondriaanfonds lijst beeldende kunstmusea én zelfopgave kunstmuseum in Museana 2015-2019; 2021-2023, eigen bewerking.

Het aantal mensjaren is gemiddeld 1.790 per jaar in de bijna 50 beeldende kunstmusea met opnieuw een sterke stijging in 2023 (naar 2.019 mensjaren). De stijging komt vooral op conto van de mensen in loondienst. Het aantal mensjaren 'overig bezoldigd' daalt gestaag vanaf 2015 om in 2023 pas weer ongeveer op het niveau van 2015 te komen.

2.4 Conclusie

Afgestudeerden beeldende kunst werken in mindere mate alleen binnen het eigen vakgebied en vaker alleen buiten het eigen vakgebied dan afgestudeerden van andere afgestudeerden in de kunsten (zoals dansers, musici, theatermakers). Een hoog percentage afgestudeerden beeldende kunst werkt zowel binnen als buiten het eigen vakgebied.

Een vijfde van de beeldende kunstenaars heeft een tweede werkkring, ongeveer gelijk aan de totale groep van creatieve beroepsbeoefenaars. De banen van beeldend kunstenaars in de tweede werkkring zijn minder vaak in de culturele en creatieve sector dan die van de totale groep van creatieve en taalkundige beroepsbeoefenaars.

Bijna alle beeldend kunstenaars werken in de eerste werkkring als zelfstandige. In andere creatieve beroepsgroepen is het aandeel zelfstandigen beduidend lager. In de tweede werkkring zien we juist dat beeldend kunstenaars minder vaak als zelfstandige werken in vergelijking met de andere creatieve beroepsgroepen.

Bovenstaande duidt erop dat vooral beeldend kunstenaars een kwetsbare arbeidspositie binnen het eigen vakgebied hebben: ze werken vaker buiten eigen vakgebied, bijna altijd als zelfstandige in de eerste werkkring en in loondienst in tweede werkkring.

Kijken we specifiek naar werkenden bij musea, dan valt op dat er een redelijke stabiele ontwikkeling in de werkgelegenheid is tot aan de Coronajaren. Na de Coronajaren stijgt de werkgelegenheid op bijna alle fronten, alleen de inzet van 'overige bezoldigden' in de beeldende kunstmusea blijft achter.

Om een breder en gelaagder beeld te krijgen van werkenden in de beeldende kunsten zou het goed zijn om aanvullend onderzoek te doen om ook werkenden bij kunstopleidingen, galleries, beeldende kunstinstellingen, kunstfestivals etc. in beeld te krijgen.

HOOFDSTUK 3

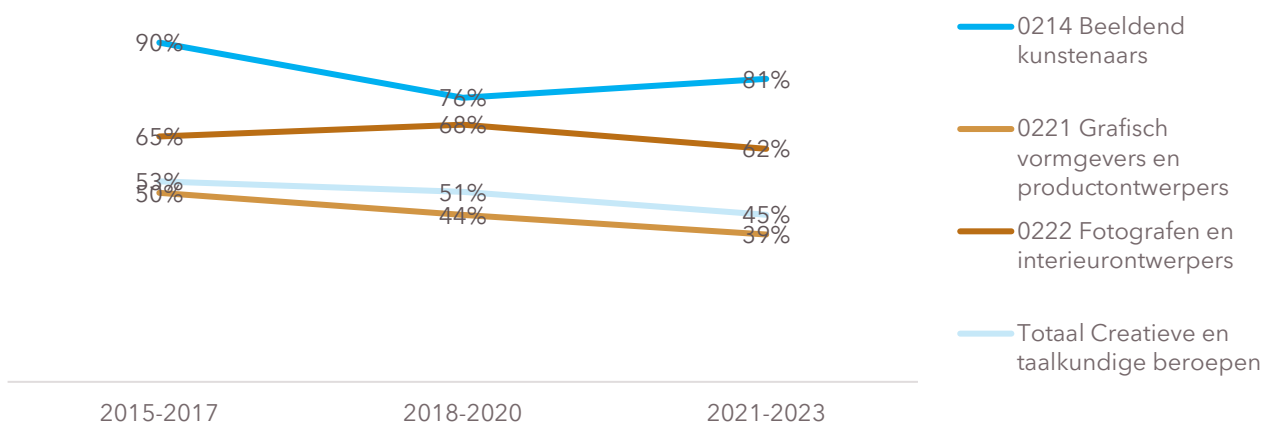
Verdiensten

In dit hoofdstuk komen de verdiensten aan bod. We werken omwille van de aantallen weer met drie driejaars-perioden: 2015-2017, 2018-2020 en 2021-2023.

3.1 Persoonlijk inkomen

We starten met het persoonlijk inkomen. Dat is het bruto jaarinkomen uit arbeid en uit eigen onderneming inclusief uitkeringen.⁷ Het percentage beeldend kunstenaars in de laatste inkomenscategorie tot 30.000 euro per jaar is het hoogst van alle creatieve beroepsbeoefenaars.⁸ In 2015-2017 zat 90% in deze inkomenscategorie, in 2018-2020 zakt dat naar 76% en in 2021-2023 stijgt het weer naar 81%.

Figuur 20: Persoonlijk inkomen tot 30.000 euro per jaar naar beroepsgroepen (%)



Bron: CBS-microdata; variabele INPPERSINK_KL, eigen bewerking.

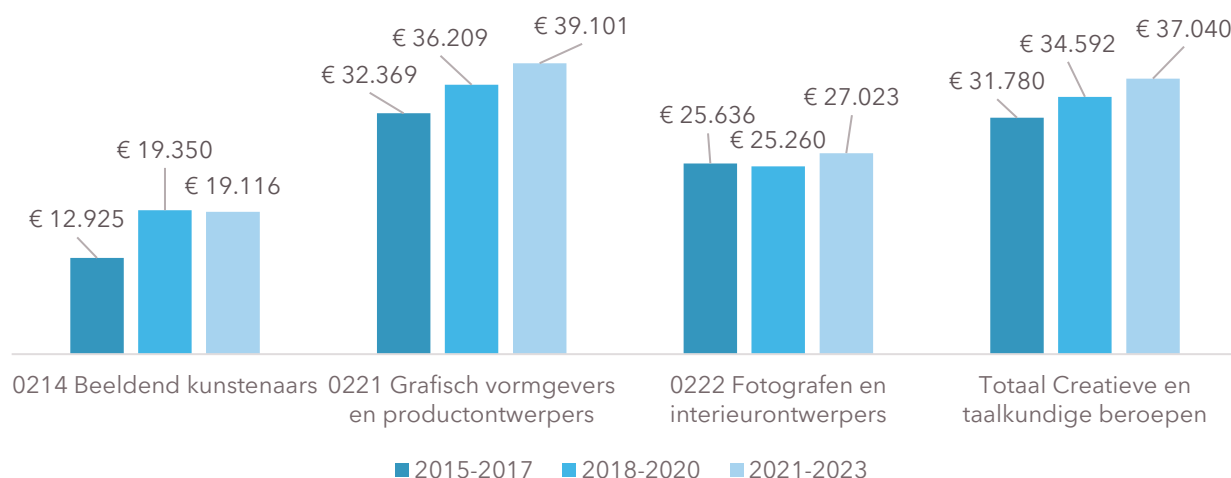
Ter vergelijking: Als we alle beroepsbeoefenaren in de culturele en creatieve sector bij elkaar nemen, zit rond de 50% in de laagste inkomenscategorie. Dat geldt ook voor de beroepsgroep grafisch vormgevers en productontwerpers.

Ook de gemiddelde inkomsten zijn bij beeldend kunstenaars het laagst: gemiddeld bijna 13.000 euro per jaar in 2015-2017 tegen 19.000 euro in 2018-2020 en in 2021-2023. Bij alle 'creatieven' samen is dat minstens twee keer zo hoog: 32.000 euro in 2015-2017, 35.000 euro in 2018-2020 en 37.000 euro gemiddeld in 2020-2023.

⁷ Zie [Persoonlijk inkomen | CBS](#) en vergelijk [Persoonlijk primair inkomen | CBS](#) en [Persoonlijk bruto-inkomen | CBS](#).

⁸ We volgen hier het CBS die in de verschillende edities van de monitor Kunstenaars en afgestudeerden van creatieve opleidingen (Kaco), deze inkomensgrens aanhouden: 30.000 euro was het modale inkomen voor personen in 2006, in 2015 was het 35.500 euro: zie noot 11, pagina 37 van Kaco 2017 (CBS, 2017). In 2023 lag het op 41.500 euro. Zie [Raming Augustus 2023 \(concept-Macro Economische Verkenning 2024\) | CPB.nl](#).

Figuur 21: Gemiddeld persoonlijk inkomen per jaar naar beroepsgroepen (euro)

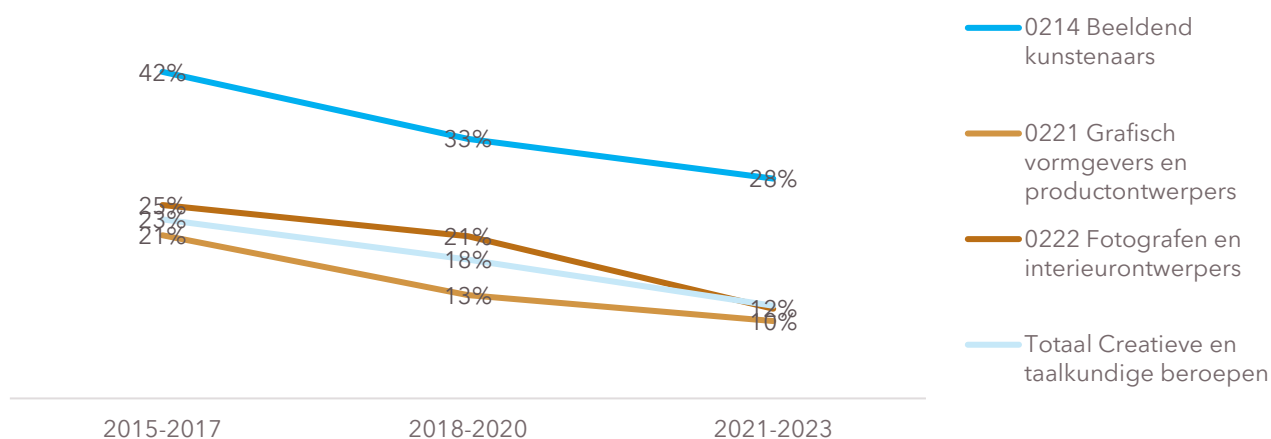


Bron: CBS-microdata; variabele INPPERSINK_KL, eigen bewerking.

3.2 Huishoudensinkomen

Mogelijk leven beeldend kunstenaars in huishoudens waar het inkomen redelijk op peil is. Daarom kijken we ook naar het bruto besteedbaar huishoudensinkomen.⁹

Figuur 22: Huishoudensinkomen tot 30.000 euro per jaar naar beroepsgroepen (%)



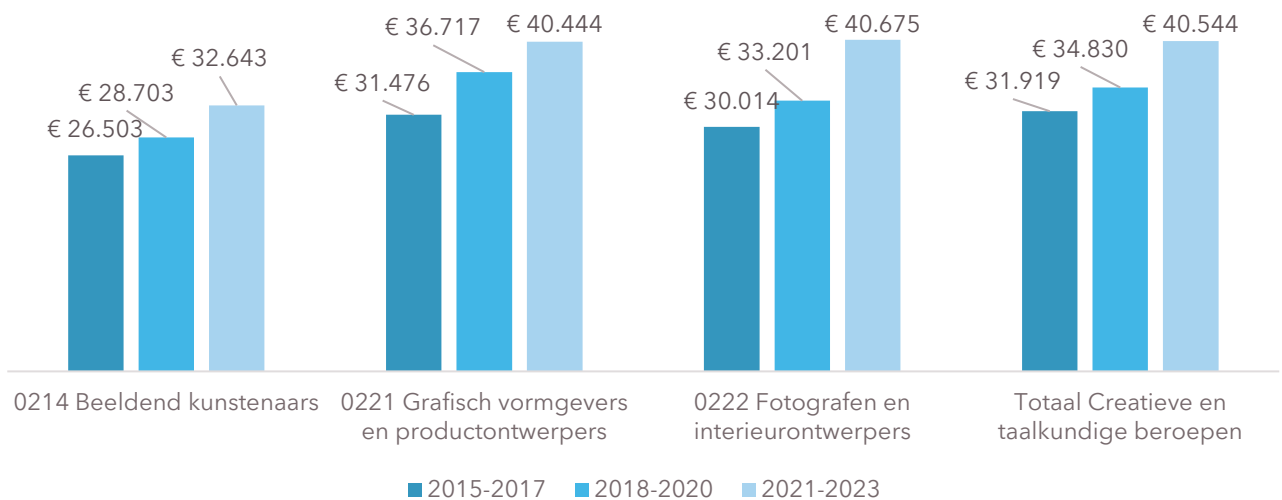
Bron: CBS-microdata; variabele INHGESTINKH_KL, eigen bewerking.

Beeldend kunstenaars leven ook in de armere huishoudens, zeker in de periode 2015-2017: toen leefden 42% van hen in een huishoudens met huishoudensinkomen van 30.000 euro per jaar. Dat was bij de andere creatieve beroepsgroepen tussen de 20-25%. Het verbetert wel met de jaren. In de periode 2018-2020 leefden rond de 33% en in de periode 2021-2023 nog 28% in armere

⁹ Zie [documentatie Inkomens van Huishoudens van het CBS](#).

huishoudens. Kanttekening is dat ook onder de andere beroepsgroepen we een halvering zien van het aantal werkenden met een laag huishoudensinkomen.

Figuur 23: Gemiddeld huishoudinkomen per jaar naar beroepsgroepen (euro)



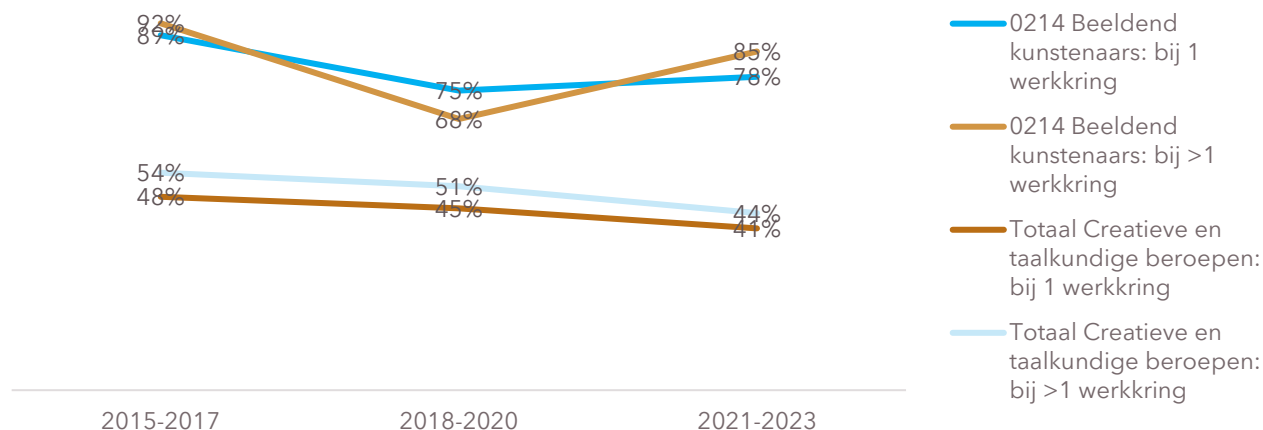
Bron: CBS-microdata; variabele INPPERSINK_KL, eigen bewerking.

De gemiddelde huishoudensinkomens van beeldend kunstenaars zijn consequent het laagst van alle andere creatieve beroepsbeoefenaars: 26.500 euro in 2015-2017, 28.700 in 2018-2020 en 32.600 in 2021-2023. Bij de andere beroepsbeoefenaars ligt dat steeds 5.000 tot 8.000 euro hoger.

3.3 Verdiensten naar werkkringen

We weten niet precies hoeveel inkomen werkenden hebben uit de eerste werkkring en uit de volgende werkkringen. Als kunstenaars één werkkring hebben dan is het inkomen dat we kunnen traceren aan die werkkring verbonden. Heeft een werkende meerdere werkkringen dan weten we niet precies welk aandeel elke werkkring heeft in dat inkomen. We kunnen wel de inkomens vergelijken van werkenden die één werkkring hebben en die er meerdere hebben.

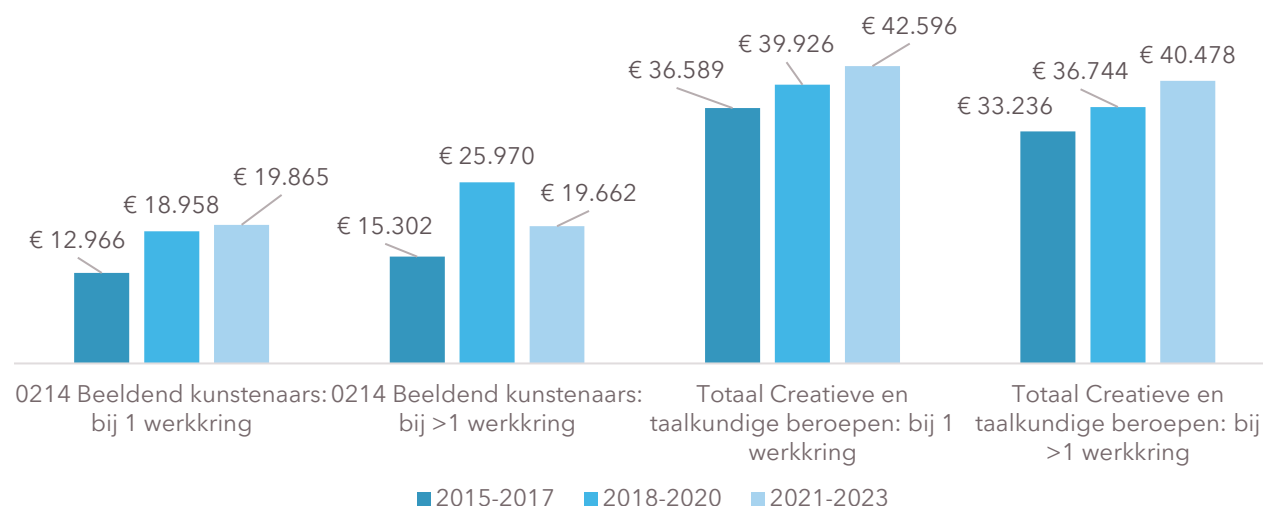
Figuur 24: Persoonlijk inkomen tot 30.000 euro per jaar bij een 1 werkkring en bij meer dan 1 werkkring voor beeldend kunstenaars en de totale groep 'creatieven' (%)



Bron: CBS-microdata; variabele INPPERSBRUT_KL, eigen bewerking.

De inkomens tot 30.000 euro per jaar uit één werkkring of uit meerdere werkkringen liggen heel dicht bij elkaar. Dat geldt voor beeldend kunstenaars en voor alle 'creatieven' samen. Als beeldend kunstenaars in 2015-2017 één werkkring hebben zit 89% van hen onder de 30.000 euro persoonlijk inkomen per jaar. Hebben ze meer dan één werkkring (twee of meer) dan is dat 92%. Dat lijkt erop te duiden dat de tweede werkkring weinig extra's toevoegt, althans onvoldoende om ervoor te zorgen dat er veel minder beeldend kunstenaars in de lage inkomensgroepen voorkomen. We zien dit wel heel voorzichtig terug in de periode 2018-2020: bij één werkkring hebben 75% van de beeldend kunstenaars een inkomen tot 30.000 per jaar; bij twee of meer werkkringen is dat 68%. In plaats van driekwart komt nu tweederde voor in de laagste inkomensgroep.

Figuur 25: Gemiddeld persoonlijk inkomen per jaar bij 1 werkkring en bij meer dan 1 werkkring voor beeldend kunstenaars en de totale groep 'creatieven' (euro)



Bron: CBS-microdata; variabele INPPERSBRUT_KL, eigen bewerking.

De geringe toegevoegde waarde van extra werkkringen zien we terug bij de gemiddelde persoonlijke inkomens. In periode 2015-2017 levert twee werkkringen of meer een 'extra' gemiddeld inkomen op van circa 2.500 euro per jaar (12.966 euro bij één en 15.302 euro bij twee of meer). In de periode 2018-2020 is dat verschil gegroeid naar 7.000 euro en in de periode 2021-2023 keert het om: -200 euro of wel met twee of meer werkkringen wordt minder verdiend dan met één. Het hebben van meerdere werkkringen lijkt niet per se bijzonder lucratief. We weten niet exact wat de type werkkringen zijn; een onderwerp van vervolgonderzoek.

3.4 Conclusie

Bijna alle beeldend kunstenaars zitten in de lage inkomenscategorie tot 30.000 euro persoonlijk inkomen per jaar. Dat geldt voor de helft van de werkenden in de andere 'beeldende beroepen' (inclusief grafisch vormgevers en fotografen) en de totale beroepsgroep. Het gemiddeld persoonlijk inkomen is de helft van dat van deze andere groepen.

Een groter deel van de beeldend kunstenaars leeft ook in de armere huishoudens. Tot een derde leeft in een huishouden met een gezamenlijk bruto besteedbaar inkomen tot 30.000 euro per jaar. Bij de andere 'beeldende' beroepsbeoefenaars is dat een op zes. Het percentage beeldend kunstenaars dat in de armste huishoudens leeft daalt wel, maar minder hard dan onder de andere 'beeldende' beroepsgroepen en in de totale groep 'creatieven'. Ook de gemiddelde huishoudensinkomens zijn bij de beeldend kunstenaars het laagst.

Ongeveer de gehele groep beeldend kunstenaar hebben in de eerste werkring jaarlijks tot 30.000 euro persoonlijk inkomen. Een tweede werkring voegt daar weinig aan toe. Beeldend kunstenaars met twee of meer werkkringen verdienen nog steeds bijna allemaal maximaal 30.000 euro op jaarbasis.

Het was niet mogelijk om, binnen de grenzen van tijd en geld, een onderscheid te maken tussen inkomsten van personen die in loondienst in de sector werken, die winst hebben uit onderneming of een inkomen hebben uit overig werk (de zogenaamde 'resultaatgenieters')¹⁰.

¹⁰ Zie [Microsoft Word - C4. 10 Bijlage Resultaat overige werkzaamheden \(voor in bibliotheek\) - def](#) en [Ovarbeidbus: Personen met inkomsten uit overige arbeid | CBS](#).

Conclusie

In de periode 2015-2023 zijn er per jaar rond de 15.000 à 16.000 beeldend kunstenaars in Nederland. Dat is 10% van het totale beroepssegment auteurs en kunstenaars. Er zijn vier keer zoveel grafisch vormgevers en productontwerpers en anderhalf keer zoveel fotografen en interieurontwerpers.

Het merendeel van de beeldend kunstenaars is vrouw, De laatste jaren is bijna 20% jonger dan 35 en slinkt de groep 35-55-jarigen. De grootste groep beeldende kunstenaars woont in het Westen van het land; 20% woont in Amsterdam. Een kwart van de alumni beeldende kunst noemt zich anderhalf jaar na afstuderen ook beeldend kunstenaar.

Afgestudeerden beeldende kunst werken in mindere mate alleen binnen het eigen vakgebied en vaker alleen buiten het eigen vakgebied. Een vijfde van de beeldende kunstenaars heeft een tweede werkkring en die zijn vaker buiten de culturele en creatieve sector. Bijna alle beeldend kunstenaars werken in de eerste werkkring als zelfstandige en werkend in de tweede werkkring in loondienst. Beeldend kunstenaars hebben een kwetsbare arbeidspositie in de beeldende kunst: ze werken vaker buiten eigen vakgebied, bijna altijd als zelfstandige in de eerste werkkring en in loondienst in tweede werkkring.

Er is een redelijke stabiele ontwikkeling in de werkgelegenheid bij de beeldende kunstmusea. Na de Coronajaren stijgt de werkgelegenheid op bijna alle fronten. De inzet van 'overige bezoldigden' (zoals ingehuurde zelfstandigen) in de beeldende kunstmusea blijft wel achter.

Bijna alle beeldend kunstenaars hebben een persoonlijk inkomen tot 30.000 euro per jaar; bij alle beoefenaars van 'beeldende beroepen' en de totale groep 'creatieven' is dat de helft. Een op drie beeldend kunstenaars leeft in een huishouden met een gezamenlijk bruto besteedbaar inkomen tot 30.000 euro per jaar. Bij de andere 'beeldende' beroepsbeoefenaars is dat een op zes. Het percentage beeldend kunstenaars dat in de armste huishoudens leeft daalt wel. Het maakt niet veel uit of beeldend kunstenaars een of meerdere werkkringen heeft: ze verdienen niet meer dan 30.000 euro op jaarbasis.

Het gemiddelde persoonlijk inkomen en het gemiddelde huishoudensinkomens zijn bij de beeldend kunstenaars het laagst.

We weten weinig over het profiel, werkzaamheden en verdiensten van andere werkenden in de beeldende kunsten, zoals werkenden bij kunstopleidingen, galleries, beeldende kunstinstellingen, kunstfestivals, beurzen, etc. Het zou ook goed zijn om onderscheid te kunnen maken in de verdiensten uit loondienst, uit winst uit onderneming en uit overig werk.